

KNIHOVNÍK

Viac než len metodický časopis
pre verejné knižnice okresov
Trenčín, Nové Mesto n/V, Bánovce n/B a Myjava

2/2014

Úvod(ník)	3
Prečítali sme za vás (aktuality zo sveta)	4
Významné výročia v roku 2015	5
Internet cez Wi-Fi v študovni zdarma	7
Letná čítareň si získala priaznivcov	8
Predvianočná návšteva zo samosprávneho kraja	8
Ochrana súkromia na internete	9
Interview s Mariánom Gavendom: Farár, ktorý sa politikom v televízii radšej vyhýba	16
Fotogaléria podujatí vo VKMR za II. polrok 2014	18
Literárny klub	20
RECENZIA: Chocholná-Velčice (monografia obce)	21
Predstavitelia Trenčianskej župy ocenili dlhoročných knihovníkov	22
Knížnica v teréne (na veľtrhu aj filmovom festivale)	22
XXII. ročník celoslovenskej literárnej súťaže Jozefa Braneckého	23
Medailón – Juraj Gönci	25
Spomienka na trenčianskych dominikánov	26

FOTOGRAFIA NA OBÁLKE: Kňaz, salezián a spisovateľ Anton Srholec zavítal do trenčianskej knižnice, aby zablahoževal k životnému jubileu spisovateľovi, bývalému politickému väzňovi Rudolfovi Dobiášovi. Dátum: 2. 10. 2014. Foto: VKMR.

Vážení čitatelia,

dovoľte mi, aby som Vás privítala na stránkach nášho časopisu, v ktorom Vám prinášame informácie o udalostiach a podujatiach z uplynulého obdobia.

V úvode Vám prinášame aktuality zo sveta, v ktorých predstavíme Európske hlavné mestá kultúry na rok 2014, upriamime pozornosť na nemecké verejné knižnice, ktoré sa stále viac zapájajú do celoživotného vzdelávania a taktiež Vám priblížime problémy detských knižovníkov v Egypte. V rubrike mozaika sa dočítate čo to o novom projekte „Knižnica pod holým nebom“, ktorá si vo svojom prvom ročníku získala veľa priaznivcov, ako aj o predvianočnej návšteve z Trenčianskeho samosprávneho kraja. Ďalej upriamime Vašu pozornosť na príspevok o ochrane súkromia na internete, ktorý poukazuje na tienisté stránky korektných, legálnych webových služieb, ktoré sa stali súčasťou nášho každodenného života. V ďalšej časti nášho časopisu prinášame rozhovor s trenčianskym rodákom, farárom Mariánom Gavendom, ktorý

na obrazovke svedčí o osobnosti, prostredníctvom ktorých vnáša do náboženského média kus civilného sveta. V rubrike recenzie sa dozvieme o vydaní novej monografie obce Chocholná-Velčice, ktorej zostavovateľom je Mgr. Igor Zmeták, PhD. V spätnom zrkadle sa spolu obzrieme za knižným veľtrhom Bibliotéka a výsledkami XXII. ročníka literárnej súťaže Jozefa Branického „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“. Pripomíname si 100. výročie narodenia básnika, publicistu, literáta, režiséra, scenáristu, kultúrno-osvetového pracovníka, knihovníka a zároveň dlhoročného riaditeľa trenčianskej knižnice Juraja Gönciho. Verní ostávame aj našim ostatným rubrikám, prostredníctvom ktorých Vám prinášame prierez stretnutiami so zaujímavými osobnosťami, ktoré sa venujú nielen detskému čitateľovi ale aj dospelým.

Prajem Vám príjemne strávené chvíle pri čítaní Knihovníka a teším sa na Vaše nové a podnetné príspevky!

Ing. GABRIELA KROKVIČKOVÁ
poverená riadením
Verejnej knižnice M. Rešetku v Trenčíne

PREČÍTALI SME ZA VÁS (aktuality zo sveta)

Čítanie a inteligencia

Výskum identických dvojčiat naznačuje, že skoré čítanie môže pozitívne vplyvať na intelektuálne schopnosti vo vyššom veku. Vedci sledovali 1 890 jednovaječných anglických dvojčiat a skúmali skóre z testov čítania a inteligencie, zisťovali, či sa rozdiel v čítaní medzi každou dvojicou dvojčiat spája s neskorším rozdielom v inteligencii. Podľa výsledkov výskumu dvojčata, ktoré sa naučilo skôr čítať, bolo neskôr inteligentnejšie. Psychológ Stuart J. Ritchie hovorí, že vzhľadom na to, že čítanie je schopnosť, ktorá sa môže zlepšovať, výsledky výskumu sa zaoberajú výučbou čítania, včasná náprava problémov s čítaním by mohla napomôcť nielen zlepšiť gramotnosť, ale tiež všeobecné schopnosti učiť sa.

(Quark, roč. 20, 10/2014, s. 3)

Európske hlavné mestá kultúry 2014

V roku 2014 boli vyhlásené Európskymi hlavnými mestami kultúry lotyšská Riga a švédka Umeå. V Rige bola postavená nová budova Národnej knižnice a v Umeå bolo vybudované nové kultúrne centrum, kde veľkú časť tvoria priestory mestskej knižnice. Investície, ktoré boli smerované do oboch knižníc sú obrovské. Mesto Umeå leží 600 km severne od Stockholmu v regióne Västerbotten a knižnice tu hrajú dôležitú kultúrnu úlohu. Knižnica v Umeå získala nielen nové priestory, ale tiež financie na celý rad projektov, ktoré do knižnice prilákali množstvo nových užívateľov. Služi ako všestranné komunitné centrum s názvom Väven a má veľké možnosti osloviť nové cieľové skupiny. Slovo Väven znamená, že tu kultúra a skúsenosti budú spájať dohromady ľudí a myšlienky. Knižnica zavádza nové atraktívne služby pre svojich používateľov, čo jej umožňuje veľkorysé priestory.

(Čtenář, roč. 66, 12/2014, s. 457)

Umeå

Bezplatné celoživotné vzdelávanie v Nemecku

Nemecké verejné knižnice sa stále viac zapájajú do celoživotného vzdelávania a integráciou elektronických informačných zdrojov vytvárajú napr. knižnice v Lipsku atraktívnu výukovú platformu. Znalostná spoločnosť motivuje verejných knihovníkov k celkom novým výzvam a Koncepcia rozvoja nemeckých knižníc reaguje na aktuálny vývoj a požiadavky vo vzdelávacom systéme. Knižnice vyvíjajú on-line projekty na podporu celoživotného vzdelávania a zapájajú sa aktívne do tvorby e-learningových kurzov. Knižnice nechcú konkurovať tradičným vzdelávacím kurzom, ale skôr dopĺňajú ich ponu-

ku pre rôzne cieľové skupiny, ktoré majú špecifické študijné návyky. Knižnice sa v rámci mesta Lipska zapojili s množstvom partnerov do vzdelávacích aktivít, pretože nemôžu samostatne vydávať potrebné certifikáty ako klasické školy. Ponuka knižníc je umiestnená na centrálnom lipskom portáli eLearning-Portals der LSB určenom k celoživotnému vzdelávaniu a so školami boli uzavreté dohody o dlhodobej spolupráci. Užívatelia knižníc sa do e-learningových kurzov prihlasujú zadaním čísla klienta a hesla čitateľského preukazu. Kurzy sú bezplatné a študijný plán užívateľa je navrhovaný s ročným predstihom. V ponuke eLearning-Portals der LSB je viac ako 100 druhov kurzov, pochopiteľne veľký záujem je o jazykové vzdelávanie, ktoré je inak veľmi drahé. Od februára 2013 až do apríla 2014 sa 85 kurzov zúčastnilo 9200 študentov.

(Čtenář, roč. 66, 11/2014, s. 419)

Nemecká národná knižnica v Lipsku

Problémy detských knihovníkov v Egypte

Alexandrijská knižnica v Egypte sa dlhodobo venuje výskumu požadovaných zručností pre knihovníkov, ktorí sa venujú práci s deťmi a mládežou. Deväť knihovníkov z tejto knižnice si vybralo časti výskumu a deti boli rozdelené do deviatich kategórií podľa veku. Nakoniec knihovníci spracovali návrh požiadaviek, ktoré vnímajú ako zásadné pre prácu s deťmi. Knihovníci v novej ére prijímajú množstvo rolí, ktoré dodnes neboli v knižniciach zastúpené. Musia byť predovšetkým kreatívni a adaptabilní, musia zvládať výborne komunikáciu s deťmi a mládežou a poznať ich informačné požiadavky. Mládež i knihovníci sú zahltení stále meniacimi sa technológiami a je nutné obom skupinám poskytnúť informácie a vzdelávanie efektívnym a postupným spôsobom. Veľmi vhodná pre prácu s deťmi a mládežou v knižniciach by bola pedagogická kvalifikácia, ale tu má medzi egyptskými knihovníkmi mizivé percento pracovníkov. Knihovníci sa tak musia neustále vzdelávať a to je finančne nákladné.

(Čtenář, roč. 66, 11/2014, s. 419)

Bibliotheca Alexandrina, Egypt

Významné výročia v roku 2015

Január		21. 1685 *	Johan Sebastian Bach, nemecký hudobný skladateľ (330.)
4. 1785 *	Jacob Grimm, nemecký spisovateľ (230.)	24. 1785 *	Ján Hollý, národný buditeľ, básnik (230.)
5. 1830 *	Janko Čajak, štúrovec, básnik (185.)	30. 1820 *	Andrej Sládkovič, (vl. M. Andrej Braxatoris), básnik (195.)
6. 1855 *	Elena Maróthy-Šoltéssová, spisovateľka (160.)	3.	Deň boja spisovateľov za mier
9. 1890 *	Karel Čapek, český spisovateľ (125.)	16.	Deň ľudovej rozprávky
19. 1955 *	Andrej Ferko, spisovateľ pre deti a mládež (60.)	21.	Svetový deň poézie
20. 1700 *	Pavol Doležal, autor prvého šlabikára (315.)	21.	Svetový deň lesov
22. 1940 *	Peter Jaroš, spisovateľ (75.)	22.	Svetový deň vody
29. 1860 *	Anton Pavlovič Čechov, ruský spisovateľ (155.)	28.	Deň učiteľov
30. 1885 *	Hana Gregorová, spisovateľka (130.)	Apríl	
1. 1993	Deň vzniku Slovenskej republiky	2. 1805 *	Hans Christian Andersen, dánsky rozprávkár (210.)
Február		2. 1840 *	Emile Zola, francúzsky spisovateľ (175.)
3. 1940 *	Milan Lasica, herec, režisér (75.)	10. 1935 *	Ján Buzzásy, básnik (80.)
4. 1820 *	Božena Němcová, česká spisovateľka (195.)	13. 1900 *	Zuzka Zguriška, spisovateľka
4. 1900 *	Jacques Prévert, francúzsky básnik (115.)	13. 1880 *	František Votruba, literárny kritik, novinár (135.)
8. 1915 *	Rudolf Fábry, básnik (100.)	17. 1885 *	Vladimír Roy, básnik (130.)
18. 1825 *	Mór Jokai, maďarský spisovateľ (190.)	25. 1920 *	Peter Karvaš, dramatik (95.)
21. 1940 *	Ondrej Nagaj, básnik (75.)	28. 1960 *	Peter Pišťanek, spisovateľ (55.)
22. 1810 *	Frederich Chopin, poľský hudobný skladateľ (205.)	29. 1885 *	Egon Ervin Kisch, český publicista (130.)
23. 1685 *	Georg Fridrich Händel, nemecký hudobný skladateľ (330.)	2.	Medzinárodný deň detskej knihy
26. 1910 *	Viera Markovičová-Zátureská, spisovateľka (105.)	5.	Medzinárodný deň radosti z práce
28. 1875 *	Viliam Figuš-Bystrý, hudobný skladateľ (140.)	7.	Svetový deň zdravia
11.	Svetový deň chorých a trpiacich	13.	Deň nespravodlivo stíhaných
21.	Medzinárodný deň materskej reči	18.	Svetový deň kultúrneho dedičstva
25.	Medzinárodný deň boja proti nezamestnanosti	23.	Svetový deň knihy a autorského práva
Marec		Máj	
4. 1915 *	Pavel Bunčák, básnik (100.)	4. 1895 *	Mikuláš Galanda, slovenský maliar (120.)
5. 1755 *	Jozef Ignác Bajza, obrodenecký spisovateľ (260.)	7. 1840 *	Piotr Iljič Čajkovskij, ruský hudobný skladateľ (175.)
10. 1920 *	Boris Vian, francúzsky spisovateľ (95.)	13. 1795 *	Pavol Jozef Šafárik, básnik, historik (220.)
19. 1945 *	Peter Stoličný, spisovateľ (70.)	13. 1935 *	Ján Navrátil, spisovateľ pre deti a mládež (80.)
19. 1900 *	Frederic Joliot-Curie, francúzsky chemik a fyzik (115.)	15. 1720 *	Maximilian Hell, slovenský astronóm (295.)
20. 1890 *	Benjamino Gigli, taliansky operný spevák (125.)	17. 1860 *	Martin Kukučín, (vl. m. Matej Bencúr), spisovateľ (155.)
		20. 1940 *	Marián Kováčik, spisovateľ pre deti (75.)
		24. 1905 *	Michail Alexander Šolochov, ruský spisovateľ (110.)
		26. 1900 *	Vítězslav Nezval, český básnik (115.)

METODIKA KOORDINÁCIA AUTOMATIZÁCIA

21.5.-21.6. 1265 *	Dante Alighieri, taliansky básnik (750.)	3. 1640 *	Daniel Sinapius Horčička, barokový spisovateľ (375.)
1.	Sviatok práce	13. 1900 *	Štefan Rysul'a, spisovateľ (115.)
5.	Deň vzniku Rady Európy	18. 1860 *	Kristína Royová, spisovateľka (155.)
8.	Deň víťazstva nad fašizmom	22. 1950 *	Peter Holka, spisovateľ (65.)
9.	Deň Európy	23. 1935 *	Kveta Dašková, spisovateľka pre deti a mládež (80.)
15.	Medzinárodný deň rodín	24. 1820 *	Samo Bohdan Hroboň, štúrovský spisovateľ (195.)
18.	Medzinárodný deň múzeí	28. 1880 *	Guillame Appolinaire, francúzsky básnik (135.)
21.	Svetový deň kultúrneho rozvoja	31. 1925 *	Eleonóra Gašparová, spisovateľka pre deti a mládež (90.)
31.	Svetový deň bez tabaku		
Jún			
6. 1875 *	Thomas Mann, nemecký spisovateľ (140.)	4.	Deň Matice slovenskej
8. 1825 *	Pavol Hečko, publicista (190.)	5.	Medzinárodný deň priateľstva
10. 1905 *	František Hečko, spisovateľ (110.)	6.	Svetový deň boja za zákaz jadrových zbraní
11. 1925 *	William Styron, americký spisovateľ (90.)	12.	Medzinárodný deň mládeže
21. 1905 *	Jean-Paul Sartre, americký spisovateľ (110.)	29.	Výročie Slovenského národného povstania
21. 1950 *	Jana Bodnárová, spisovateľka (65.)	September	
27. 1935 *	Pavol Vongrej, literárny historik (80.)	5. 1945 *	Milan Húževka, spisovateľ (70.)
28. 1905 *	Mária Rázusová-Martáková, spisovateľka (110.)	18. 1945 *	Kamil Peteraj, básnik (70.)
29. 1900 *	Antoine De Saint-Exupéry, francúzsky spisovateľ (115.)	18. 1915 *	Blahoslav Hečko, prekladateľ, spisovateľ (100.)
1.	Medzinárodný deň detí	20. 1945 *	Marián Pauer, historik, publicista (70.)
5.	Svetový deň oceánov	24. 1890 *	Rudolf Viest, armádny generál (125.)
7.	Výročie Memoranda národa slovenského	1.	Deň Ústavy SR
14.	Svetový deň darcov krvi	19.	Deň vzniku SNR
17.	Deň otcov	22.	Svetový deň bez áut
20.	Svetový deň utečencov	26.	Európsky deň jazykov
21.	Európsky deň hudby	27.	Svetový deň cestovného ruchu – Medzinárodný deň turistiky
Júl			
1. 1815 *	Ladislav Paulíny, cirkevný historik (200.)	30.	Svetový deň srdca
4. 1900 *	Louis Armstrong, americký spevák (115.)	Október	
4. 1930 *	Štefan Uher, režisér (85.)	3. 1895 *	Sergej Alexandrovič Jesenin, ruský básnik (120.)
20. 1675 *	Samuel Timon, barokový autor (340.)	4. 1760 *	Alexander Rudnay, národný dejateľ (255.)
21. 1880 *	Milan Rastislav Štefánik, politik (135.)	12. 1940 *	Jozef Repko, spisovateľ (75.)
24. 1860 *	Alfons Mucha, český maliar (155.)	16. 1830 *	Ľudovít Kubáni, spisovateľ (185.)
1.	Svetový deň architektúry	17. 1915 *	Artur Miller, americký spisovateľ (100.)
5.	Deň zahraničných Slovákov	17. 1930 *	Benjamín Tinák, spisovateľ (85.)
5.	Sviatok sv. Cyrila a sv. Metoda	19. 1950 *	Mária Bátorová, spisovateľka (65.)
7.	Deň čokolády	21. 1750 *	Juraj Fándly, osvietený spisovateľ (265.)
August			
1. 1905 *	Rudolf Dilong, spisovateľ (110.)	28. 1640 *	Tobiáš Masník, barokový spisovateľ (375.)
2. 1905 *	Zlata Dónčová, spisovateľka pre deti a mládež (110.)	29. 1815 *	Ľudovít Štúr, národný buditeľ (200.)
		29. 1900 *	Andrej Bagár, režisér (115.)
		29. 1955 *	Ján Uličiansky, spisovateľ pre deti a mládež (60.)

METODIKA, KOORDINÁCIA, AUTOMATIZÁCIA

1.	Medzinárodný deň starších ľudí	9.	Svetový deň slobody
5.	Svetový deň učiteľov; Svetový deň úsmevu; Medzinárodný deň pešej chôdze do školy	17.	Medzinárodný deň študentstva
10.	Medzinárodný deň duševného zdravia	19.	Svetový deň prevencie týrania detí
12.	Svetový deň reumatizmu	December	
15.	Svetový deň vidieckych žien	3. 1940 *	Svetozár Stračina, hudobný skladateľ, folklorista (75.)
17.	Deň šéfov	4. 1910 *	Ján Kostra, básnik (105.)
25.	Medzinárodný deň školských knižníc	4. 1875 *	Maria Rainer Rilke, rakúsky spisovateľ (140.)
26.	Deň osvetových pracovníkov	6. 1955 *	Daniel Hevier, spisovateľ (60.)
November		8. 1890 *	Bohuslav Martinů, český hudobný skladateľ (125.)
1. 1900 *	Emil Boleslav Lukáč, básnik (115.)	11. 1810 *	Alfréd de Musset, francúzsky básnik (205.)
2. 1920 *	Elena Chmelová, spisovateľka (95.)	11. 1910 *	Paľo Bielik, režisér (105.)
3. 1910 *	Karel Zeman, český režisér (105.)	15. 1950 *	Mariana Komorová, spisovateľka (65.)
3. 1960 *	Ľubica Kepštová, literárna kritička (55.)	16. 1775 *	Jane Austenová, anglická spisovateľka (240.)
5. 1910 *	Jan Zrzavý, český maliar (105.)	20. 1905 *	Dominik Štubňa-Zámostský, spisovateľ (110.)
13. 1850 *	Robert Louis Stevenson, škótsky spisovateľ (165.)	21. 1850 *	Zdeněk Fibich, český hudobný skladateľ (165.)
16. 1810 *	Karel Hynek Mácha, český básnik (205.)	24. 1915 *	Svetoslav Veigl, (vl. M. Ferdinand Veigl), básnik (100.)
19. 1900 *	Anna Seghersová, nemecká spisovateľka (115.)	25. 1935 *	Albín Brunovský, maliar, grafik (80.)
23. 1870 *	Štefan Banič, vynálezca padáka (145.)	3.	Medzinárodný deň zdravotne postihnutých
27. 1940 *	Vojtech Kondrôt, básnik (75.)	10.	Deň ľudských práv
30. 1835 *	Mark Twain, (vl. M. Samuel Clemens), americký spisovateľ (180.)	Spracovala: MARKÉTA DUFFEKOVÁ	
8.	Európsky deň zdravej výživy a varenia		

INTERNET CEZ WI-FI V ŠTUDOVNI ZDARMA

Odteraz už za internet nemusíte platiť. V rámci skvalitňovania našich služieb sme smerom k čitateľom urobili ďalší ústretový krok. V priestoroch študovne Verejnej knižnice M. Rešetku na Jaselskej ulici je k dispozícii bezdrôtové pripojenie do siete internet prostredníctvom Wi-Fi, ktorá umožní byť online vyše dvadsiatim používateľom. Bezplatný prístup na internet v študovni cez Wi-Fi môže využívať každý registrovaný čitateľ s vlastným zariadením s bezdrôtovým adaptérom na pripojenie k internetu. Všetkým návštevníkom sú aj naďalej k dispozícii 3 PC s prístupom na internet, spolplatneným podľa aktuálneho cenníka služieb.

Letná čítareň si získala priaznivcov

Projekt „Knižnica pod holým nebom“ mal zharmonizovať pešiu zónu, poskytnúť priestor na realizáciu všetkým generáciám, vytvoriť zdroj na načerpanie energie a originálne posilniť ducha miesta otvorením knižnice smerom k obyvateľom a návštevníkom Trenčína i Trenčianskeho kraja. Podarilo sa. Letná čítareň si získala priaznivcov už v prvej edícii.

Čítareň je neoddeliteľnou súčasťou knižnično-informačných služieb v Trenčíne od januára 1937. V polovici júna 2014 Verejná knižnica Michala Rešetku otvorila aj jej letný variant. Vonku, bezplatne a pre všetkých. Oázu pokoja situovala do svojho dvora na Jaselskej ulici. V prípade priaznivého počasia bola otvorená dva dni v týždni – v pondelok a štvrtok, celkovo 21-krát. Od 16. júna do 4. septembra ju navštívilo 299 záujemcov, ktorí zaznamenali 448 výpožičiek. V predposledný deň sa stala dejiskom besedy so spisovateľom, cestovateľom a hudobníkom Pavlom "Hiraxom" Baričákom.

Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja rozšírila svoje portfólio o letnú čítareň po vzore viacerých európskych i slovenských miest. Najväčšia prednosť pro-

jektu v historickom centre Trenčína spočívala v bezbariérovom prístupe. Atraktívne zákutie obklopené okrasnou zeleňou sprístupnila bezplatne a pre širokú verejnosť.

Keďže čítanie a leto tvoria spojené nádoby, popri registrovaných čitateľoch sme možnosť harmonického posedenia pri knihách, novinách a časopisoch v knižnici pod holým nebom ponúkali všetkým, ktorí túžia po nových informáciách, hľadajú miesto na oddych počas prechádzky mestom alebo len napríklad potrebovali niekde zmysluplne využiť voľný čas. Výdatné čitateľské menu obsahovalo desiatky kníh z burzy a takmer tridsať priebežne aktualizovaných titulov periodík, vrátane denníkov. Ponuka bola koncipovaná tak, aby si z nej vybral každý čitateľ – od detí, cez mamičky, záhradkárov, cestovateľov, motoristov až po milovníkov histórie. Samostatnú kapitolu predstavovali materiály propagujúce trenčiansky región. Materiálno-technické vybavenie projektu knižnica zabezpečila vlastnými kapacitami, sponzorskými darmi i prostredníctvom marketingovej spolupráce s viacerými slovenskými vydavateľstvami a partnermi. Zámer podporilo aj mesto Trenčín z grantu v oblasti kultúry.

PETER MARTINÁK, Foto: VKMR

Predvianočná návšteva zo samosprávneho kraja

V rámci návštev kultúrnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) neobišiel predseda TSK **Ing.**

Jaroslav Baška ani Verejnú knižnicu M. Rešetku (VKMR). S prácou knihovníkov sa detailnejšie zoznámil 1. decembra 2014 priamo v centre

diania – v sídle knižnice na Hasičskej ulici a na pracovisku na Jaselskej ulici. Trenčianskeho župana v spoločnosti **Ing. Daniely Hilčíkovej** (poverenej riadením odboru školstva a kultúry TSK) a **Ing. Miroslavy Mazánovej** (poverenej riadením oddelenia kultúry TSK) sprevádzala po jednotlivých oddeleniach knižnice **Ing. Gabriela Krokvičková**, poverená riadením VKMR. Predseda TSK J. Baška sa popri tradičných knižnično-informačných službách obzvlášť zaujímal o plánované kultúrno-spoločenské podujatia, ako aj prezentáciu zborníka **Ludovít Štúr mojimi očami**, ktorý trenčianska knižnica pripravuje vydať pri príležitosti 200. výročia narodenia najvýznamnejšieho slovenského národného buditeľa.

PM, Foto: VKMR

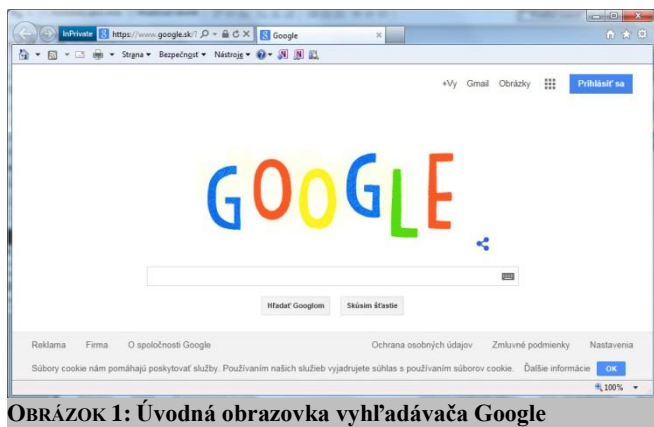
OCHRANA SÚKROMIA NA INTERNETE

V tomto článku by som rád poukázal na tienisté stránky korektných, legálnych, webových služieb, ktoré veľmi často používame a ktoré pomimo robia aj to, čo si nie vždy uvedomujeme, ale pritom takmer vždy to robia s našim súhlasom. Dlhो som rozmýšľal, ako napísať tento článok, aby som hneď prvou vetou neodradil čitateľa. Asi nie je ľahké zaujať témou, o ktorej všetci niečo tušíme, počujeme o tom často v médiách, ale len nad tým mávneme rukou v domnienke, že nás sa to vôbec netýka. A keď už aj, tak je nám to jedno.

V skutočnosti týka sa to každého jedného z nás, ak sme vstúpili do sveta Internetu. A ak si prečítate tento článok, možno mi dáte aj za pravdu v tom, že ani by nám to nemalo byť celkom jedno.

Problematike škodlivých kódov a ďalších nástrah sa budem venovať v inom článku. Tu by som chcel poukázať na niektoré metódy a postupy používané pri využívaní bezplatných vyhľadávacích služieb a služieb sociálnych sietí. V ďalšom pokračovaní článku uvediem rady a postupy, ako sa chrániť, no hneď na úvod chcem zdôrazniť, že **najspolahlivejšou ochranou vášho počítača sú vaše vedomosti**. Tento problém je najzreteľnejší zrejme práve pri vyhľadávaní informácií, nakoľko len minimum užívateľov si v plnom rozsahu uvedomuje objem a povahu informácií, ktoré pri tejto činnosti automaticky poskytujú.

Synonymom vyhľadávacích služieb v Internete je bezpochyby „Google“. Na úvodnej stránke vyhľadávača (obrázok 1)

OBRÁZOK 1: Úvodná obrazovka vyhľadávača Google

v spodnej časti je mimo iného aj text „Používaním našich služieb vyjadrujete súhlas s používaním súborov cookie“. Viete, čo znamená táto veta? A ďalej v spodnej časti je aj odkaz na zmluvné podmienky. Čítali ste ich?

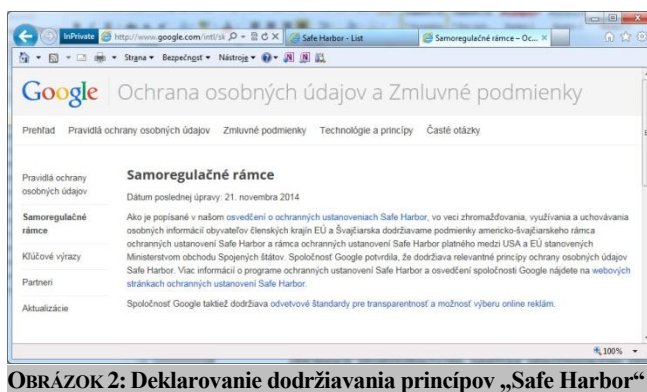
Prístup EÚ a USA k ochrane osobných údajov a súkromia sa od seba zásadne líšia. Kým v EÚ je trvalé úsilie o zabezpečenie rovnováhy medzi ochranou údajov a súkromia na jednej strane a bezpečnosťou a presadzovaním práva na strane druhej, USA uprednostňujú len bezpečnosť a presadzovanie práva. „**Bezpečný prístav**“ (Safe Harbor¹) je mechanizmus, ktorý zaviedli Európska komisia a orgány USA (ministerstvo obchodu, Federálna obchodná komisia a ministerstvo dopravy) s cieľom zabezpečiť americkým spo-

ločnostiam spracovanie osobných údajov o európskych občanoch prostredníctvom nástroja umožňujúceho prenos údajov do Spojených štátov a súčasne poskytnúť primeranú úroveň ochrany.

Spoločnosti ako Google (obrázok 2), Facebook, Microsoft a ďalšie majú preto zmluvné podmienky formulované takým spôsobom, aby spĺňali podmienky „bezpečného prístavu“ a pritom im umožnili vykonávať zamýšľanú činnosť. Preto pri čítaní zmluvných podmienok a podmienok ochrany osobných údajov si dávajte dobrý pozor na slovíčka, ako napríklad „môžeme“.

Z toho, čo je uvedené v zmluvných podmienkach vyhľadávača Google, by sme si mali hlavne uvedomiť nasledovné:

- Použitím našich Služieb vyjadrujete svoj súhlas s týmito zmluvnými podmienkami. Pozorne si ich prosím prečítajte;
- Služby poskytujeme bez záruk „tak, ako sú“²;
- Použitím našich Služieb vyjadrujete váš súhlas s tým, že spoločnosť Google môže také údaje³ využívať v súlade s našimi pravidlami ochrany osobných údajov;
- Osobné informácie z jednej služby môžeme spojiť s informáciami (vrátane osobných informácií) z ďalších služieb Google⁴;
- Ak nahráte, odošlete, uložíte alebo prijmete obsah do našich Služieb alebo prostredníctvom našich Služieb, spoločnosti Google (a osobám, s ktorými spolupracujeme) tým udeľujete celosvetovú licenciu na používanie, hosťovanie, uchovávanie, reprodukciu, úpravu, vytváranie odvodených diel⁵...

OBRÁZOK 2: Deklarovanie dodržiavania princípov „Safe Harbor“

¹ <https://safeharbor.export.gov/list.aspx>

² V zmluvných podmienkach v časti „Naše záruky a vylúčenia zodpovednosti“

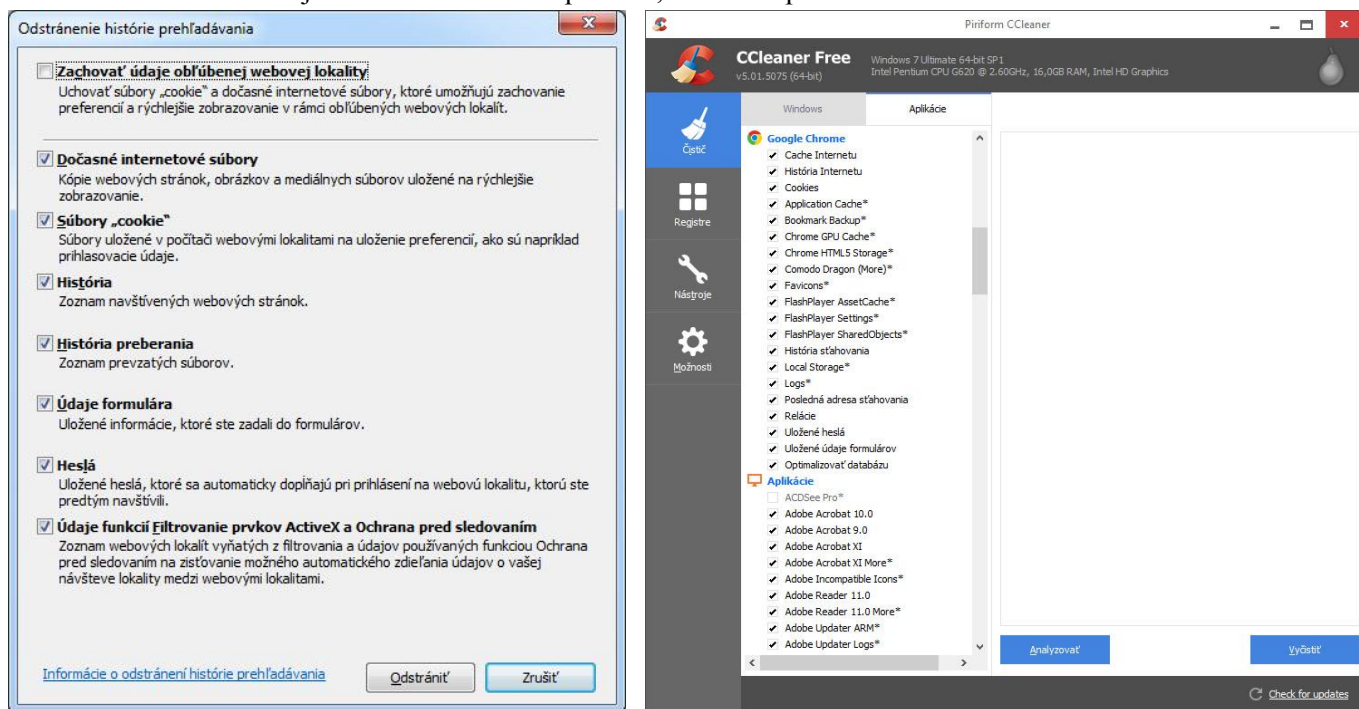
³ V zmluvných podmienkach v časti „Ochrana osobných údajov a autorských práv“

⁴ V pravidlách ochrany osobných údajov v časti „Ako používame zhromažďované informácie“

⁵ V zmluvných podmienkach v časti „Váš obsah v našich Službách“

- Môžeme meniť tieto zmluvné podmienky⁶...
- ...súhlasíte s tým, že všetky spory vyplývajúce z týchto podmienok alebo používania Služieb či súvisiace s týmito podmienkami alebo Službami sa budú riadiť zákonmi štátu Kalifornia (USA).

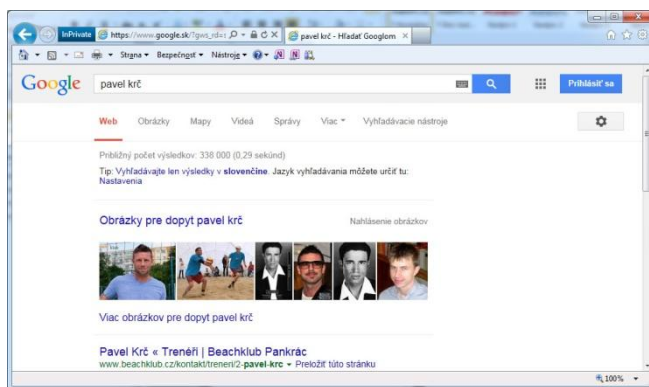
Namiesto komentovania zmluvných podmienok sa budem snažiť na príkladoch vysvetliť a ukázať, že Internet predstavuje nekonečné more informácií, ale je to nedôveryhodné prostredie a poskytuje ľuďom len falošný pocit anonymity. Monitoruje, zaznamenáva a loguje sa mnoho rôznych informácií na rôznych úrovniach – niečo zaznamenáva a pamätá si internetový prehliadač, niečo zase operačný systém počítača, ďalšie údaje môžu byť ukladané na proxy serveroch organizácie, určité typy informácií má dokonca zo zákona povinnosť zaznamenávať váš poskytovateľ pripojenia k Internetu. Ďalej tvorcovia a vlastníci webových sídiel, stránok a služieb, ktoré navštevujete určite majú tiež záujem vyhodnocovať návštevnosť stránok, či účinnosť reklamných kampaní, čo tiež predpokladá zber a zaznamenávanie určitých údajov a nakoniec rôzne typy odpočúvaní, monitorovaní a sledovaní sa môžu diať kdekoľvek po ceste na rôznych uzloch siete. Môžete síce na počítači vymazať históriu prehľadávania (obrázok 3), môžete použiť veľmi slušné bezplatne dostupné nástroje a utility na dôslednejšie vyčistenie stôp v počítači ako je napríklad CCleaner (www.piriform.com/ccleaner) s rozšírením CCEnhancer, môžete skrývať svoju identitu v sieti nainštalovaním a používaním služieb ako napríklad Free Hide IP (www.free-hideip.com), alebo aj samotný Tor (The Second-Generation Onion Router www.torproject.org) prípadne používať rôzne platené nástroje. Výrazne síce skomplikujete odhalenie, ale na 100% to nikdy nebude a cenou za to bude spomalenie odoziev, obmedzenie funkčnosti, skomplikovanie práce,... Ako obyčajne, najrozumnejšia je asi tá zlatá stredná cesta – robiť jednoduché efektívne opatrenia, ale nekomplikovať si život.

OBRÁZOK 3: Čistenie stôp v programe Internet Explorer a v operačnom systéme

Pozrime sa trochu podrobnejšie na vyhľadávač „Google“. Vyskúšal som si dať do vyhľadávača svoje meno (obrázok 4). A čo by som odporúčal všimnúť si na výsledku:

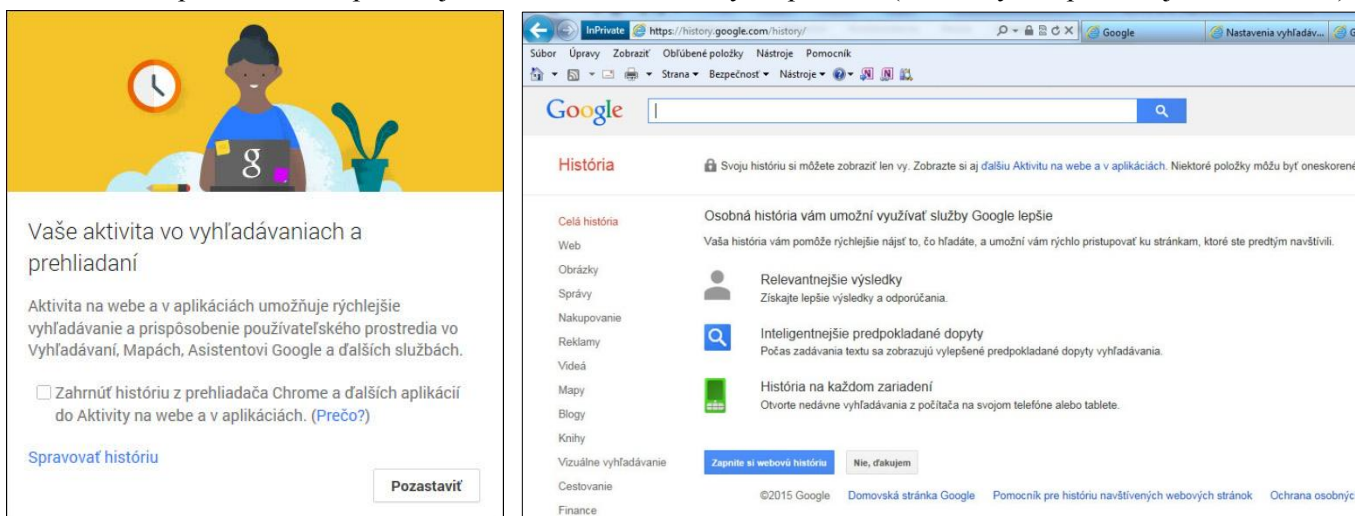
- V zlomku sekundy som dostal 338 000 odkazov, z ktorých som odkontroloval prvých niekoľko desiatok a výsledky z nich boli relevantné. Zistil som, že mám mnohých menovcov ☺.
- Zamyslel som sa a uvedomil som si 3 dôležité fakty:
 - Aký úžasný výkon musí byť kdesi v pozadí týchto služieb, ak v tom istom čase možno milióny ďalších ľudí zadávali rôzne iné dotazy;
 - Ako sústavne musí byť celý Internet systematicky monitorovaný a prehľadávaný, aby vo výsledkoch vyhľadávania boli informácie aj z tých najzapadlejších webových stránok;
 - A okrem výkonu, aký úžasný algoritmus vyhľadávania, keď výsledky boli nie len z html stránok, ale aj z rôznych PDF, Word, Excel či PowerPoint dokumentov.

OBRÁZOK 4: Výsledok vyhľadávania

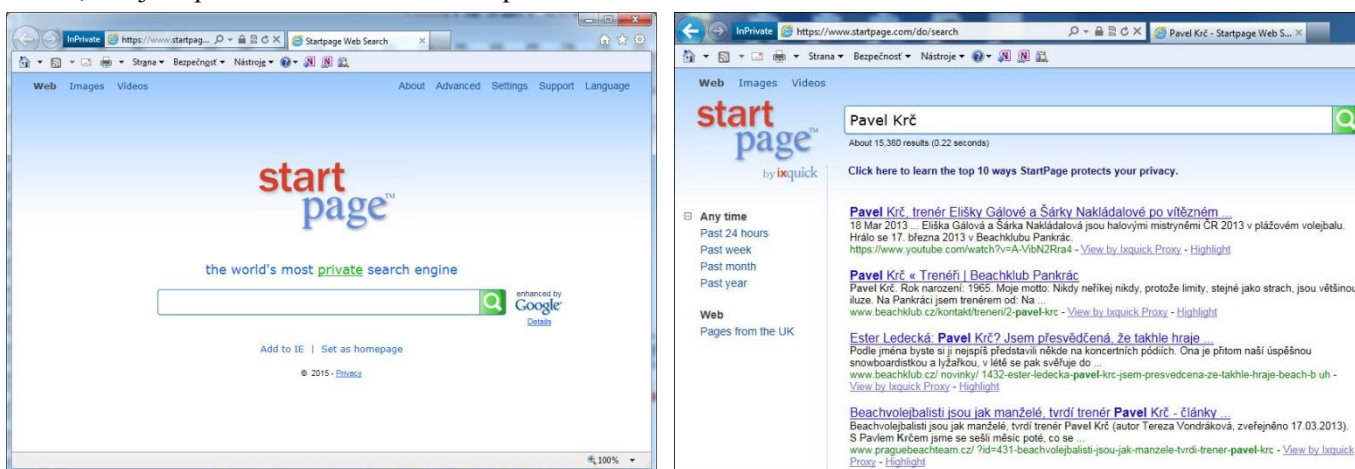
⁶ V zmluvných podmienkach v časti „Informácie o týchto Zmluvných podmienkach“

Super vyhľadavanie! Preto ho veľmi často mnohí používame. Čo mi ale dosť vadí, je fakt, že Google si drží históriu vyhľadávania (a história nie je zďaleka to jediné, čo zaznamenáva). Obsah a frekvencia vyhľadávaných slov a pojmov môžu dokonale charakterizovať užívateľa – jeho problémy, záľuby, rodinný či zdravotný stav. Ak niekto hľadá informácie o liečbe nejakého ochorenia, určité právne informácie, alebo cenník či parametre konkrétnych výrobkov, sú to informácie s ktorými vie Google veľmi dobre narábať. Je síce možnosť históriu vypnúť, ale pri vypínaní je uvedené „Spoločnosť Google však môže aktivitu uchovávať oddelene na účely ochrany proti spamu a zneužitiu a na zlepšenie služieb.“ Teda ja tú svoju históriu už nevidím, ale Google ju zrejme nezmaže. V nastaveniach je možnosť dokonca prepojiť históriu na každom zariadení, ako napríklad počítač, mobil, tablet (obrázok 5). Ak zoberieme do úvahy nasledujúcu vetu zo zmluvných podmienok „Osobné informácie z jednej služby môžeme spojiť s informáciami (vrátane osobných informácií) z ďalších služieb Google“, myslím že sa dá vyskladať veľmi slušná charakteristika každého, kto používa tieto služby, ako napríklad vyhľadavanie, mapy, prehliadač Google Chrome, poštu Gmail, Google+, Google Docs, Google kalendár, YouTube, Google Earth, Picasa, prekladač, peňaženka, atď. Ak je niekde použitý anonymný identifikátor, to ešte neznamená, že sa tieto údaje nedajú spojiť s pravou identitou. Google a iné obrovské internetové spoločnosti na identifikáciu užívateľa a počítača v sieti používajú niekoľko desiatok rôznych spôsobov (medzi iným napríklad aj IP adresu atď.)

OBRÁZOK 5: Nastavenie histórie vyhľadávania

Môžete samozrejme použiť iný vyhľadávač, ako napríklad Bing, no každý jeden z nich robí určitý zber informácií, aj keď možno nie tak „agresívne“, ako Google. Ak vám veľmi záleží na vašom súkromí, odporúčam používať službu StartPage.com, ktorá využíva vyhľadavanie Google, ale cez proxy servery vyhľadavanie anonymizuje. Nie je tak prítluný, nastavenie správneho jazyka si musíte urobiť sami a aj výsledky obyčajne nemusia byť celkom totožné s priamym vyhľadávaním cez Google. Práve to je tá daň za to, že nezisťuje a nezbera o vás mnohé informácie. StartPage k tomu pridáva ešte aj ďalší stupeň ochrany tým, že cez proxy server umožňuje otvoriť aj odkazy na výsledky vyhľadávania. Služba k tomu odkaz „View by ixquick Proxy“. Je vhodné ale použiť ho len vtedy, ak vám nevedí tak silné bezpečnostné obmedzenie, ako je napríklad blokovanie Javascript.

OBRÁZOK 6: Vyhľadávač StartPage.com

Google je výborný vo vyhľadávaní a od hľadania je veľmi blízko k reklame. Najúčinnnejšia je reklama, ktorá je cieľená na základe znalosti faktov ako sú napríklad záujmy, správanie, návyky, demografia užívateľa, teda prispôbená reklama. Označuje sa ako on-line „behaviorálna“ reklama (tiež nazývaná ako reklama založená na záujmoch). Je to spôsob zobrazovania reklamy na webových stránkach, pričom jej obsah je prispôbený záujmom používateľa na základe informácií o prehľadávaní webových stránok, ktoré používateľ v minulosti navštívil. Ako sa to deje?

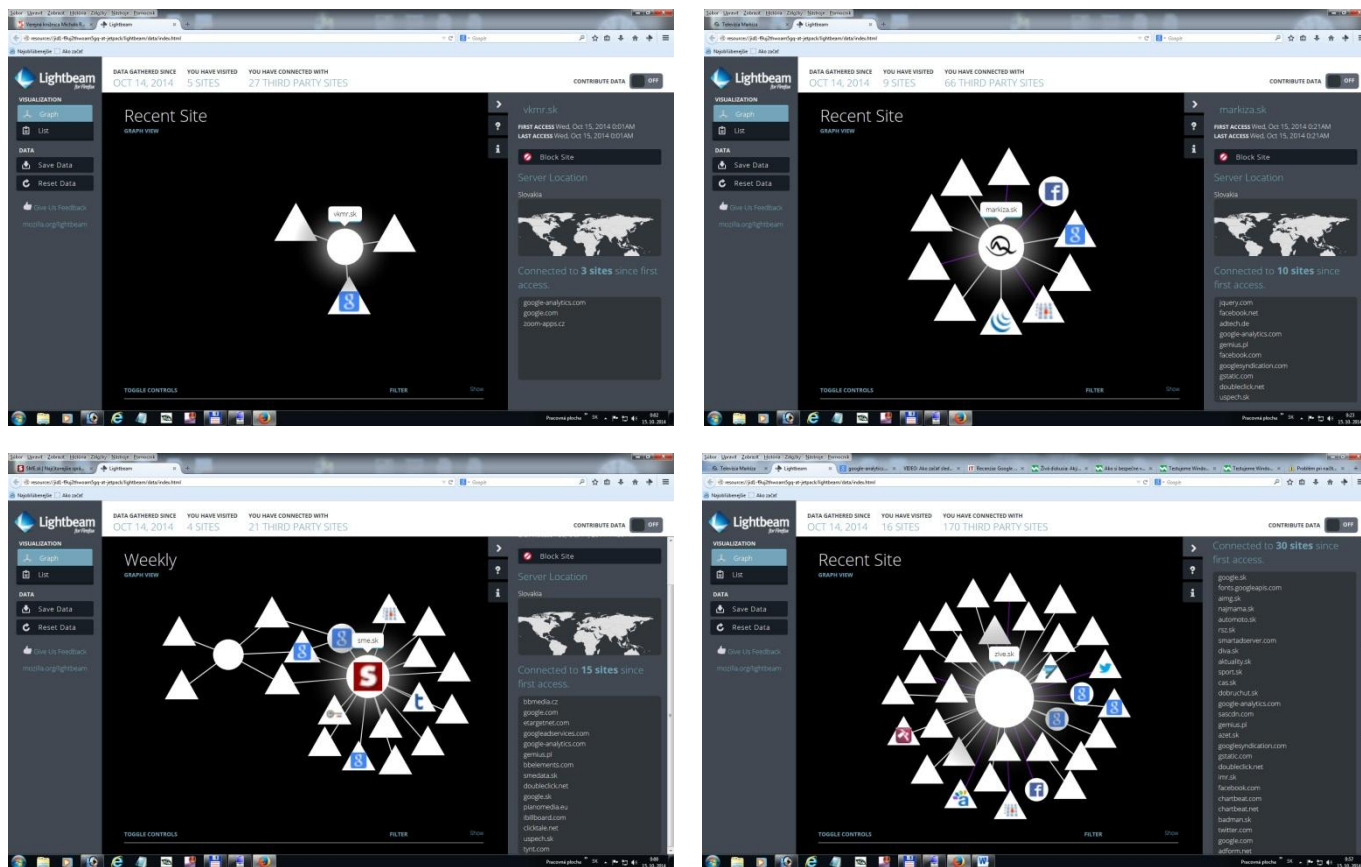
K detailnému monitorovaniu návštevníkov internetových stránok sa veľmi často používa hlavne nástroj **Google Analytics**. Je zadarmo a na jeho používanie stačí na adrese www.google.com/analytics prihlásiť sa do služby a prepojiť ju so sledovanou webovou lokalitou vložení vygenerovaného Javascript kódu. Pretože využíva technológiu Javascript, je monitorovanie návštevníkov obmedzené iba pre tých, ktorí majú povolenú túto technológiu. No odhadom túto skupinu tvorí až 95% internetových užívateľov. Ďalšie obmedzenie vyplýva z možnosti blokovania tejto technológie.

Google Analytics mimo iného umožňuje zistiť, koľko ľudí sa práve nachádza na konkrétnych stránkach, čo si prezerajú, ako dlho boli na stránkach, ako sa po nich pohybovali, z akého zdroja prišli návštevníci na stránky (reklamy, priame vyhľadanie vo vyhľadávači, kľúčové slová, cez ktoré návštevníci web našli, e-mailové odkazy, blogy, internetové odkazy v offline dokumentoch typu PDF, Word, PowerPoint), či si stránky pridali do obľúbených, atď. Služba Google Analytics ďalej ponúka celú škálu nástrojov aj na vizualizáciu vrátane „Vizualizácie toku návštevníkov“ a „Analýzy na stránke“. Vizualizácia toku návštevníkov poskytuje prehľady s analýzou cesty, ktorú návštevník prejde na stránkach. Analýza na stránke zas pomáha vizuálne vyhodnotiť, ako návštevníci pracujú so stránkami.

Google AdWords je reklamný systém ktorého princípom fungovania je zobrazovanie reklamných odkazov vo výsledkoch vyhľadávania vyhľadávača Google. Čiastka, ktorú do reklamy inzerent investoval sa potom znižuje každým kliknutím užívateľa na jeho reklamný odkaz vo výsledkoch vyhľadávania. Teda je to takzvaný PPC (pay-per-click) reklamný systém, v ktorom inzerent platí vždy len za užívateľa, ktorý jeho web stránku reálne navštívil.

Spojením týchto dvoch služieb vzniká maximálne cieľený a efektívny reklamný systém jednoducho použiteľný kdekoľvek na svete. Nečudo, že takýto kúsok kódu odkazujúci na iné takzvané „**lokality tretích strán**“ nájdeme takmer na všetkých Internetových stránkach.

Aby ste mali predstavu, kto vás sleduje, môžete použiť napríklad doplnok Collusion v prehliadači Mozilla, ktorý graficky zobrazuje váš pohyb počas prehliadania internetu aj s informáciami o stránkach, ktoré vás sledujú. Na nasledujúcom obrázku (obrázok 7) vidíme, že úvodná stránka www.vkmr.sk obsahuje kód, ktorý pristupuje k trom ďalším lokalitám, stránky www.markiza.sk k desiatim, stránky www.sme.sk k pätnástim a stránky www.zive.sk dokonca až k tridsiatim. Okrem grafického znázornenia, ich zoznam je vypísaný na každom obrázku v pravej časti. Každá z týchto stránok odkazuje medzi iným napríklad aj na spomínaný google-analytics.com.

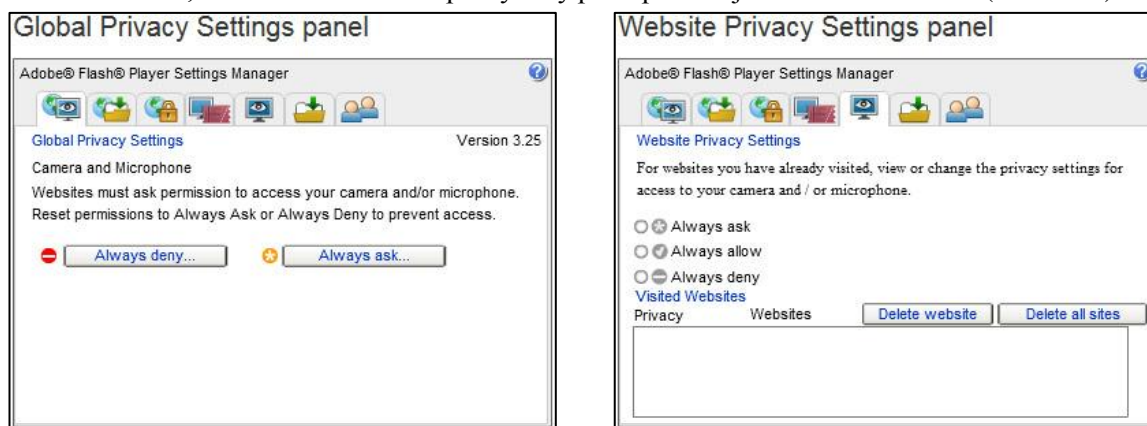
OBRÁZOK 7: Ukážky, koľko ďalších serverov vás sleduje

Či sa nám sledovanie našich aktivít na internete páči alebo nie, je realitou. Sledovanie predstavuje metódu, pomocou ktorej dokážu webové lokality, poskytovatelia obsahu tretích strán, zadávateľia reklamy a iní zistiť, akým spôsobom využívate webové lokality. Na zisťovanie sa využíva niekoľko rôznych techník, pričom najrozšírenejšie je využívanie súborov cookie.

Súbor „cookie“ (cookies⁷) je malý textový súbor, ktorý webová lokalita ukladá vo vašom počítači alebo mobilnom zariadení pri jej prehladaní. Tieto súbory boli pôvodne navrhnuté ako nástroj pre zvýšenie pohodlia užívateľov, teraz však slúžia predovšetkým ako úschovňa informácií pre reklamné účely. Pomocou týchto súborov je možné skvalitniť prehládanie zjednodušením nutnosti prihlasovania k stránkam pri každej návšteve webu, či sprístupnením vašich preferencií webovým lokalitám, alebo pamätaním si položiek, ktoré ste vložili do nákupného košíka e-shopu, atď. Súbory cookie môžu ale uchovávať aj ďalšie údaje, ktoré napríklad Google rozdeľuje podľa kategórií použitia na cookie pre predvoľby, zabezpečenie, procesy, inzerciu, stav inzercie a analytics.⁸ Z tejto širokej škály súborov cookie, samozrejme niektoré môžu zaznamenávaním rôznych údajov ohrozovať súkromie používateľov.

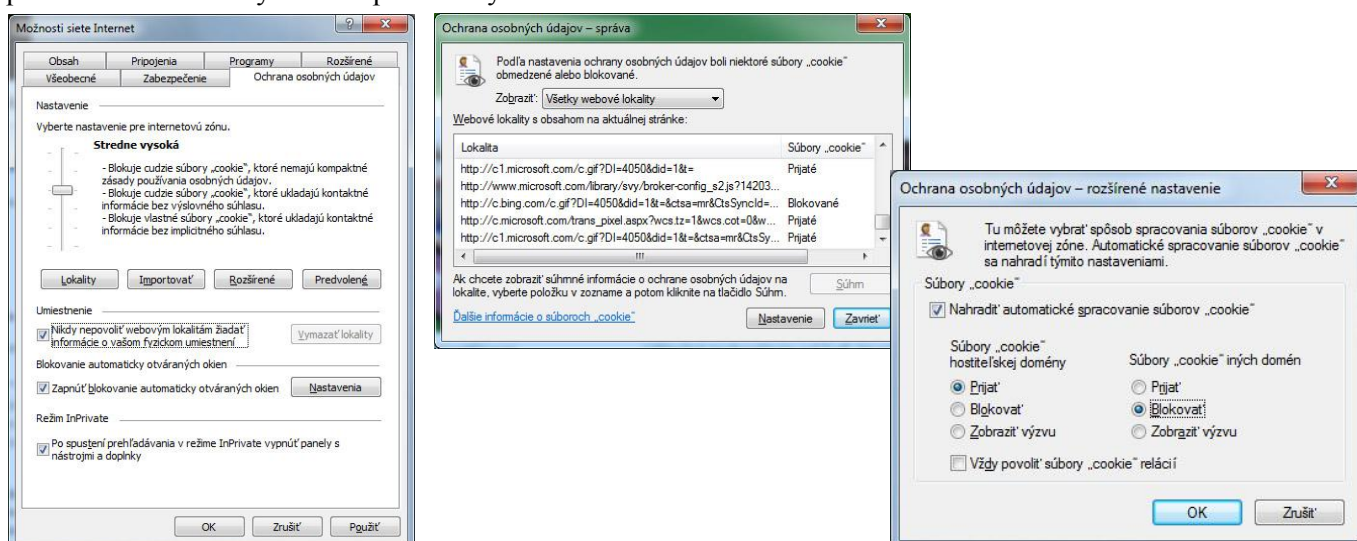
Súbory cookie uložené v počítači je možné odstrániť. Taktiež je možné zmeniť nastavenie ochrany osobných údajov a zabrániť tak ukladaniu súborov cookie webových lokalít v počítači. Svoj prehliadač môžete nastaviť tak, aby odmietal všetky súbory cookie alebo aby hlásil, keď prebieha posielanie takýchto súborov. Potom ale niektoré funkcie webových stránok alebo služieb nemusia správne fungovať.

Odišným spôsobom so súbormi cookie pracuje prehrávač Adobe Flash Player. „Flash Cookies“ sa líšia od ostatných cookie používaných na stránkach z dôvodu objemu dát, typu dát a ako sú dáta ukladané. Menej sa o nich vie a nástroje pre cookie, poskytované vašim prehliadačom, „Flash Cookies“ neodstránia. Môžete si ale prostredníctvom internetovej stránky⁹ spustiť „Flash Player Setting Manager“, ktorý poskytne možnosť tieto cookie spravovať. Správca nastavení, ktorý je zobrazený na stránke nie je obrázok, ale skutočný nástroj v ktorom na jednotlivých kartách zobrazíte rôzne panely a môžete meniť nastavenia prehrávača Adobe Flash Player. Nájdete na ňom dokonca dve karty, na ktorých môžete nastaviť a riadiť, či a ako bude webom poskytnutý prístup k vašej kamere a mikrofónu (obrázok 8)!

OBRÁZOK 8: Flash Player Setting Manager

V programe Internet Explorer správca cookie nájde v ponuke **Nástroje / Možnosti siete Internet**, kde prejdete na kartu **Ochrana osobných údajov** a tu na stupnici môžete zvýšiť, znížiť, alebo ináč upraviť mieru ochrany osobných údajov. Po kliknutí na tlačidlo **Lokalita** môžete zakázať, alebo povoliť cookie konkrétnych stránok, prípadne prostredníctvom tlačidla **Rozšírené** ignorovať predošlé nastavenia a pre zónu Internet presne určiť spôsob práce so súbormi cookie pre hosťovské domény a zvlášť pre lokality tretích strán.

OBRÁZOK 9: Možnosti nastavenia súborov cookie v Internet Exploreri

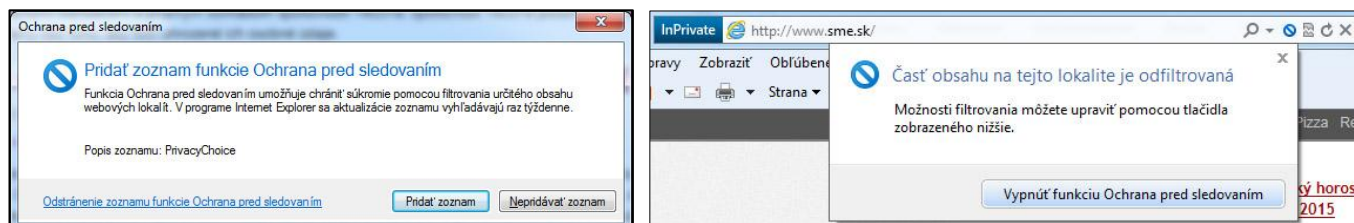
⁷ Podrobný popis v dokumente RFC 2965 „HTTP State Management Mechanism“ <http://tools.ietf.org/pdf/rfc2965>

⁸ Podrobnejší popis na <http://www.google.sk/intl/sk/policies/technologies/types/>

⁹ http://www.macromedia.com/support/documentation/en/flashplayer/help/settings_manager07.html

Pokročilejšie nastavenie môžete realizovať pomocou funkcie „Ochrana pred sledovaním“ (Tracking Protection), ktorá blokuje obsah na tých webových lokalitách, ktoré sú uvedené v zoznamoch funkcie Ochrana pred sledovaním. K dispozícii je Upravený zoznam funkcie Ochrana pred sledovaním, ktorý je súčasťou programu Internet Explorer. Generuje sa automaticky na základe navštívených lokalít. Zoznamy funkcie Ochrana pred sledovaním je možné aj prevziať, v takom prípade program Internet Explorer pravidelne vyhľadáva ich aktualizácie.

Keď povolíte funkciu Ochrana pred sledovaním, určitý obsah na webových lokalitách môže byť filtrovaný a nemusí sa zobrazovať. V prípade filtrovania obsahu sa na paneli s adresou zobrazí ikona funkcie Ochrana pred sledovaním. Ak sa webová lokalita po povolení funkcie Ochrana pred sledovaním nezobrazuje správne, funkciu môžete pre túto jednu webovú lokalitu vypnúť pomocou kliknutia na ikonu funkcie Ochrana pred sledovaním na paneli s adresou.

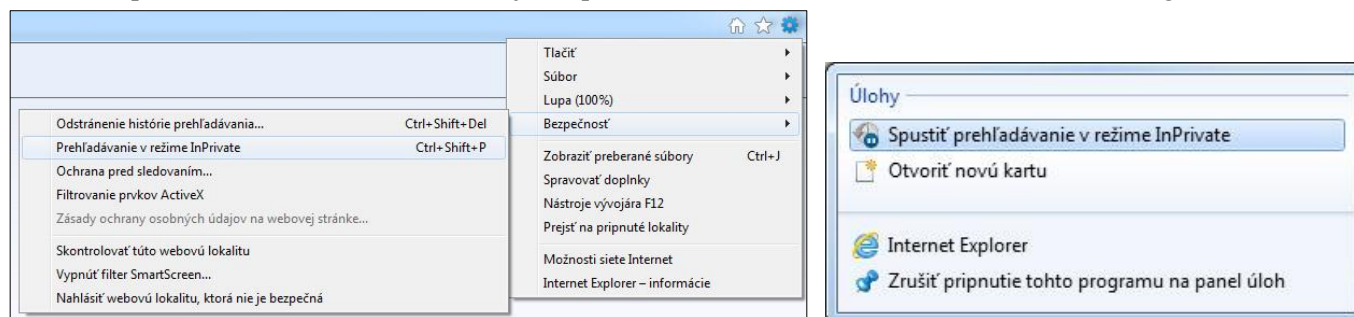

OBRÁZOK 10: Použitie funkcie Ochrana pred sledovaním

V roku 2009 sa objavil návrh na novú hlavičku http s názvom „The Do Not Track“ (nesleduj ma). Nejde tu o technický, ale o právny aspekt. Microsoft zožal značnú kritiku od reklamných agentúr za to, že tento mechanizmus, ktorý je implementovaný od verzie Internet Explorer 10 je štandardne zapnutý. Ak máte zapnutú funkciu „Nesledovať“ (Do Not Track), program Internet Explorer odošle na navštívené lokality aj tretím stranám, požiadavku Nesledovať. Táto požiadavka lokality a poskytovateľov obsahu oboznámi s tým, že si neželáte, aby sa sledovala vaša aktivita pri prehľadávaní. Odoslanie požiadavky Nesledovať lokalitám samozrejme nezaručuje ochranu osobných údajov. Lokality sa môžu rozhodnúť, či budú vašu požiadavku rešpektovať, alebo budú naďalej vykonávať aktivity, ktoré môžete považovať za sledovanie, a to napriek tomu, že ste vyjadrili želanie nenechať sa sledovať. Nemôžu už ale argumentovať, že to robia s vašim súhlasom.

V súvislosti s ochranou súkromia sa obyčajne spomína aj prehľadávanie v režime „InPrivate“. Tento režim je vhodné používať hlavne pri práci na verejnom počítači, napríklad v internetovej kaviarni. Napomáha zachovať dôvernoscť vášho prehľadávania na takýchto počítačoch, ale nie je určený na utajenie vašej identity pred poskytovateľom pripojenia na Internet, ani nezabraňuje odosielaniu údajov, napríklad IP adresy na navštevované webové lokality. Dočasné internetové súbory a súbory cookie, ktoré sa zaznamenávajú počas prehľadávania webu sú ale po ukončení programu Internet Explorer pracujúceho v režime InPrivate automaticky odstránené z lokálneho počítača. Počas práce v tomto režime sa lokálne nezaznamenáva história prehľadávania webových stránok a ani sa neukladajú údaje formulárov a zadávané heslá. Ak počas práce v režime InPrivate pridáte obľúbenú položku či informačné kanály, prípadne vykonáte zmenu v nastaveniach programu Internet Explorer, tieto zmeny ostanú v platnosti aj po ukončení programu.

Spustenie prehľadávania v režime InPrivate môžete v bežiacom programe napríklad kombináciou kláves Ctrl+Shift+P, ďalej cez menu voľbou Nástroje a výberom položky „Prehľadávanie v režime InPrivate“, alebo cez ikonu Nástroje v pravom hornom rohu, ako názorne ukazuje (obrázok 11), prípadne priamo spustiť pravým tlačidlom na ikone zástupcu Internet Explorera. Administrátor však môže jeho spustenie zablokovať cez GPO, alebo zásahom do registrov.

OBRÁZOK 11: Spustenie prehľadávania v režime InPrivate

Pri surfovaní po Internete sa pohybujete po rôznych stránkach. Niektoré z nich poznáte, sú pre nás užitočné a dôverujete im, že neobsahujú škodlivé kódy napriek tomu, že používajú technológie, ktoré sa dajú zneužiť. No a potom sú všetky ostatné stránky, o ktorých tú istotu nemáte. Preto je u tých ostatných stránok rozumnejšie nastaviť si o niečo vyššiu bezpečnosť a programu Internet Explorer povedať, aby iba pre tie vaše dôveryhodné stránky používal vyššiu funkčnosť s o niečo nižšou bezpečnosťou. K tomu účelu má Internet Explorer takzvané zóny zabezpečenia:

- **Internet** – Internetové webové lokality nezaraďované do ostatných zón;
- **Lokálna sieť intranet** – webové lokality, nachádzajúce sa na intranetovej lokalite;

- **Dôveryhodné lokality** – webové lokality, ktorým dôverujete a preto bezpečnosť môžete nastaviť na nižšiu úroveň a dosiahnuť tak vyššiu funkčnosť (tu si napríklad môžete pridať webové stránky svojej banky a povoliť tejto lokalite technológie, ktoré bežným stránkam povoliť nechcete);
- **Obmedzené lokality** – nebezpečné webové lokality, ktoré môžu poškodiť počítač, alebo súbory. Ich zoznam si môžete podľa potreby upravovať.

Každá zóna má vlastnú predvolenú úroveň zabezpečenia, ale jej nastavenie môžete upraviť a stanoviť tak vlastnú požadovanú úroveň ochrany. Môžete určiť, čo bude povolené a čo sa bude blokovat', napríklad skriptovanie v jazyku Java, ovládacie prvky ActiveX a doplnky, atď. Potom už len do dôveryhodných lokalít pridávajte stránky, ktorým veríte. Urobíte tak veľký krok k funkčnému a bezpečnému surfovaní...☺

Úspešný marketingový nástroj dnes predstavujú **sociálne siete**. U nás najrozšírenejšou je jednoznačne **Facebook**. Mali by sme si uvedomiť, že aj v prípade sociálnej siete Facebook reklama a zber informácií sú výmenou za bezplatné služby. Firmy a organizácie sa väčšinou pokúšajú prostredníctvom Facebooku rozvíjať komunikáciu s verejnosťou a snažia sa využiť veľký potenciál kontaktov na Facebooku pre vlastnú propagáciu a marketing svojich produktov. Samozrejme ide o cieľenú reklamu s mimoriadne prepracovanými technikami a k tomu ešte posilnenú o ľudskú zvedavosť pozrieť si to, čo všetci „lajkujú“, alebo živo komentujú.

Hlavne mladí ľudia sú na internete mimoriadne aktívni a mať profil na sociálnej sieti považujú za úplnú samozrejmosť. Bez problémov zverejňujú o sebe veľa údajov. Cez svoj profil sa prezentujú a komunikujú s okolím. Chcú sa ukázať, chcú byť videní, chcú zaujať. Preto v profiloch väčšinou uvádzajú svoje pravé meno, pohlavie, dátum narodenia, svoje vlastné fotografie, videá, pod pravou identitou píšu komentáre atď. Profil je pre nich aj určitým meradlom popularity. Ten, kto má veľa priateľov, objavuje sa na mnohých fotografiách, kto zverejňuje viac obsahov a fotografií, získava na ne pozitívnu odozvu, ten je medzi dospievajúcimi vnímaný ako obľúbený, úspešný, zaujímavý. Nemyslím si, že je to zlé, len mali by si dobre uvedomiť, že zverejnenie údajov na internete má okrem pozitív aj svoje riziká. S negatívnymi skúsenosťami sa žiaľ málokto pochváli.

Kto si myslí, že na sociálnej sieti môže mať svoje súkromie, mal by si veľmi pozorne prečítať „Zásady využívania údajov“ na adrese <https://www.facebook.com/about/privacy/>. Sociálne siete sú hlavne o „zdieľaní“, nie o ochrane údajov – mali by ste tam umiestňovať len to, čo naozaj chcete zdieľať. Ak na sociálnu sieť nahrávate fotografie, alebo iné údaje, ktorým nastavíte možnosť „iba ja“, aký to tam má zmysel? Ak nechcete údaje zdieľať, prečo ich tam vôbec nahrávate? Ak dávate akékoľvek údaje na Facebook, vždy to robte s vedomím, že strácate kontrolu nad ich šírením. A dávajte si dobrý pozor aj na to, ako sa vyjadrujete a čo a ako komentujete. Možno ak niekde budete hľadať prácu, v serióznej výberovej komisii si preveria vaše vyjadrenia aj na sociálnych sieťach!

Každý používateľ by mal individuálne zvážiť všetky aspekty svojej práce na internete, aké stránky navštevuje, aké formuláre vyplňa, aké informácie poskytuje a na základe toho optimálne prispôbiť aj nastavenia svojho prehliadača.

PAVEL KRČ, Foto: ilustračné

Besedy Windows User Group v trenčianskej knižnici

Čo je to vlastne WUG?

WUG je zkratka z Windows User Group. Je to združenie IT profesionálov a užívateľov systému Win-

dows a iných IT technológií. WUG je dobrovoľné a neziskové združenie. Jedinou podmienkou účasti na stretnutiach, prednáškach a laboratórnych cvičeniach je registrácia na www.wug.sk pre SR alebo www.wug.cz pre ČR. Naši členovia sú správcovia sietí, profesionáli z oblasti IT, študenti, bežní ľudia, či certifikovaní konzultanti so záujmom o IT technológie.

Ako WUG vznikol?

Myšlienka na podobné združenie existovala už v dobách Windows NT 4.0, tj. približne od roku 1997, kedy takéto skupiny vznikali v Nemecku a Amerike. U nás sa podarilo túto myšlienku zrealizovať v máji 2005, odkedy je združenie WUG aktívne aj na Slovensku.

Kontakt

E-mail: pkrc@vodeko.sk

Farár, ktorý sa politikom v televízii radšej vyhýba

MARIÁN GAVENDA na obrazovke sponďá osobnosti, prostredníctvom ktorých vnáša do náboženského média kus civilného sveta. Trenčiansky rodák chce rozhovormi dokázať, že všetci žijeme medzi nebom a zemou a v každom z nás je veľa dobrého.

• **Medzi nebom a zemou je relácia, ktorú moderujete v Televízii Lux. Môžete ju priblížiť čitateľom, ktorí jej obsah nepoznajú?**

Ide o najstaršiu reláciu v dejinách kresťanskej televízie v Čechách aj na Slovensku. Beží na obrazovkách asi osem rokov, za ten čas sa v nej vystriedalo 137 hostí. Katolícka televízia začíjala ešte pod spoločným názvom Noe. Zhodou okolností stanica zahájila vysielanie omšou, ktorú som celebroidal. Reláciu robím bez nároku na honorár, vrátane produkčného a agendy spojenej s rozhovormi.

• **Podľa akých kritérií si vyberáte partnerov na dialóg pred kamerou?**

Respondentov vyhľadávam skôr evanjelizačne. Celebritami sú podľa mňa nielen tí, ktorých vybuduje marketing komerčných televízií. Základným kritériom pri ich výbere je pestrosť. Snažím sa proporčne striedať mužov, ženy, mladších, starších, klerikov i laikov. Zameriavam sa aj na tých, ktorí odchádzajú, ako napríklad v prípade Jána Motulka, svojho času posledného žijúceho básnika katolíckej moderny. Niežeby som chcel kádovať, no politikom sa radšej vyhýbam. Tí majú iný priestor.

• **Skúste nájsť spoločného menovateľa života medzi nebom a zemou z pohľadu pozvaných osobností.**

Nepochybne je to túžba prežiť plnohodnotný život zmysluplne a v každých podmienkach. Zároveň zistenie, že v každom z nás je veľa dobrého a okolo seba máme veľa hodnotných ľudí, ktorých treba vyťahovať na svetlo sveta.

• **Je práve toto mottom, ktoré chcete divákovi relácie odkázať?**

V širšom zmysle áno. Rozhovory majú divákovi ukázať, že všetci sa pohybujeme niekde medzi nebom a zemou a našu bežnú životnú skúsenosť pretkáva aj duchovná dimenzia, ktorá má rozmanité podoby. Napríklad doktorka Zuzana Böhmová osem rokov zápasila s rakovinou. Tvrdila, že žiť treba aj s chorobou. Toto je vierohodné svedectvo a motivácia pre ľudí, ktorí sú v podobnej situácii. Keď určitej skupine radí jeden z nich, má to silu. Lubomír Feldek sám povedal, že je agnostik, formálne luterán, ale krásne prebásnil Hymnus na lásku od sv. Pavla. Keď od neho zaznejú určité veci, ľudia ich zoberú lepšie, než keby som im to povedal ja. Na druhej strane aj spontánnosť, mimika či ticho majú pri obraze svoje miesto a niekedy sú presvedčivejšie ako veľa hovorenia.

• **Keď zrekapitulujete menoslov hostí, vyčnieva spo- medzi nich niekto nad ostatných?**

Čo človek, to osud, ale možno Lívia Rovná alias teta Lili. Pri jubilejnej 100. relácii sme uvažovali, ako program spraviť výnimočným. Napadlo nás pozvať storočného človeka. Hľadanie nebolo ľahké, objavili sme však tetu Lili s jasnou myslou, perfektnou pamäťou a modernou slovenčinou. Storočného človeka v takej vitalite a takými

triezvymi názormi som ešte nevidel a asi ani v živote neuvidím. V tomto zmysle to bol neobyčajný hosť, relácia bola veľmi živá, nestíhal som ani klásť otázky. Žiaľ, krátko na to zomrela na prudkú rakovinu.

• **Nebo a zem môžu niekomu evokovať mantinely. Vedeli by ste ich pomenovať aj inak?**

Ťažko povedať. Keď to mám vyjadriť v titule, ktorý musí byť krátky a trochu poetický, povedal by som, že šťastie na nás čaká popri ceste. Parafrazujúc známy výrok Viktora Frankla, človek stretne šťastie, keď ide k cieľu svojho života a naplní ho. Ak človek začne šťastie hľadať, nikdy ho nenájde. Šťastie nie je cieľ života, ale sprievodný jav.

• **Čo vás primälo odvysielané rozhovory vydať knižne?**

Predovšetkým snaha zachovať svedectvá osobností. Kniha Život medzi nebom a zemou sa rodila na poslednú chvíľu, chceli sme s ňou ísť na Bibliotéku, aby bolo medzi civilnými stánkami a vydavateľstvami ako prirodzená súčasť aj čosi náboženské. U nás sa kedysi zvyklo umelo deliť, že náboženstvo je súkromná záležitosť. Kresťania majú byť soľou zeme, pričom tá soľ musí byť rozpustená. Aj polievka je odporná, keď zahryznete do hrudky soli.

• **Po absolvovaní štúdia na trenčianskom gymnázii a hotelovej škole v Piešťanoch ste v roku 1988 emigrovali do Talianska. Prečo ste sa tam rozhodli vydať knižskou cestou?**

Keď vám zvonku zaplatili na účet určitú sumu, nemuseli ste žiadať o devízový príslub. Vybavil som si talianske vízum. Vlastne som tam išiel legálne. Keď sa rozhodujete emigrovať, nemôžete rátať s tým, že komunizmus o rok padne. Biskup Hrušovský mi v Ríme povedal, že ak sa rozhodnem zostať, musím počítať s tým, že nikdy neuvidím Slovensko a svoju rodinu. Nebolo ľahké nechať si ujsť posledný vlak. Rozhodnutie pre kňazstvo bolo čosi vnútorné, korene zapustilo už na základnej škole. Do prvého ročníka som nastúpil v 26 rokoch, časom som pochopil, že takáto kňazská cesta mala svoj význam. Atypicky vyznieva aj moja pastorácia. Teritoriálne som napríklad slúžil všetkým Slovákom v Austrálii, keďže pátra Štefka zadržali na Filipínach. Za tri týždne som po farnosti najazdil autobusom 17 000 kilometrov. Neustálu prítomnosť medzi bežnými ľuďmi však považujem za veľkú výhodu.

• **Aké spomienky sa vám z pamäte vynoria v súvislosti s rodným Trenčínom?**

Okrem toho, že som bol kedysi členom miestneho Klubu mladých prírodovedcov a každý týždeň navštevoval kniž-

nicu v Kubre, vždy ma fascinoval hrad. Mať ho v strede mesta, priamo nad námestím, je unikát. Na vzdialenejšie trasy cestujem vlakom, pri Trenčíne sa presuniem k oknu a zavolám mame do Opatovej, že jej idem popod okná. Trenčín má v mojom živote výnimočné miesto. Momentálne pôsobím v Devíne. A tiež tam máme hrad.

• **Zážitky s Jánom Pavlom II. podrobne popisujete v knižke Náhody a náhodičky. V roku 2001 vám udelil titul pápežský prelát. V čom spočíva jeho význam?**

Spoločné chvíle mi dodnes pripomína soška Panny Márie z ebenového dreva, ktorú mi svätý otec daroval na pamiatku po koncelebrovaní rannej omše. Čo sa týka spomenutého titulu, kedysi v stredoveku existoval popri kráľovskom dvore aj pápežský. Dnes je to čestný titul, skutočných prelátov je iba niekoľko. Pápežský kaplán, pápežský prelát a pápežský protonotár sa označujú monsignor. Má to skôr význam vo Vatikáne. S červenou reverendou tam mám všade otvorené dvere. Ale nepotrpím si na to. Keď sa ma na Slovensku pýtajú, ako ma majú osloviť, odpoviem, že pán lechkomožný.

PETER MARTINÁK, Foto: VKMR

Mons. M. Gavenda (vpravo) v sebe nezaprel moderátora ani v trenčianskej knižnici.

FOTOGALÉRIA PODUJATÍ VO VKMR ZA II. POLROK 2014

Eudová výšivka – zdroj tradície aj inšpirácia. Beseda s majsterkou ľudovej umeleckej výroby Boženou Adamicovou.
Dátum: 17. 9. 2014. Foto: VKMR

Severská detektívka – moje hobby. Beseda s prekladateľom a cestovateľom Jozefom Zeližňákom.
Dátum: 29. 10. 2014. Foto: VKMR

Univerzita samoty. Prezentácia knihy Mateja Valucha o jeho polročnom pobyte vo väzení v Teheráne.
Dátum: 16. 10. 2014. Foto: VKMR

Majster športu Dušan Čikel. Beseda s Trenčanom – prvým slovenským atletickým rekordérom pri príležitosti životného jubilea (85).
Dátum: 21. 10. 2014. Foto: VKMR

Japonsko. Beseda s pedagogičkou, trenčianskou cestovateľkou Antoniou Dvoranovou.

Dátum: 26. 11. 2014. Foto: VKMR

Stopy dávnej minulosti 7. Prezentácia najnovšej knihy historika Pavla Dvořáka.

Dátum: 17. 12. 2014. Foto: VKMR

Jozef Pavlovič v trenčianskej knižnici. Beseda so spisovateľom, ktorý v minulosti pôsobil ako profesor aj na gymnáziu v Trenčíne.

Dátum: 3. 10. 2014. Foto: VKMR

Bryndzovníci v knižnici. Beseda s Adelou Banášovou nielen o jej knižke Zabudnuté slovenské rozprávky.

Dátum: 6. 10. 2014. Foto: VKMR

Papučková noc. Tradičné nočné podujatie pre deti v prostredí knih s pestrým programom.

Dátum: 17. – 18. 10. 2014. Foto: VKMR

Pán Sova. Čítanie pre najmenšie deti v rámci cyklu Hľadáme stratenú rozprávku.

Dátum: 25. 11. 2014. Foto: VKMR

Víla Jazmínka a škriatok Vendelín. Prezentácia najnovšej knižky Zuzany Csontosovej, v rámci cyklu „Poznávame Trenčanov“.

Dátum: 5. 12. 2014. Foto: VKMR

Svet stále lásku má. Tradičné predvianočné charitatívne podujatie pre deti z Detského domova Lastovička v Trenčíne.

Dátum: 12. 12. 2014. Foto: VKMR

Krst CD 3D band, kapely člena LK Omega Dušana Žembera.
Dátum: 29. 10. 2014. Foto: VKMR.

Slovobranie. Prezentácia zborníka LK Omega za účasti zakladateľa klubu, jubilanta Rudolfa Dobiáša. Dátum: 2. 10. 2014. Foto: VKMR.

Jubilant Rudolf Dobiáš v spoločnosti gratulantov (nielen) z Literárneho klubu Omega v Trenčíne v priestoroch knižnice.

JAROSLAV DANIŠ: Osem slôh k osemdesiatke (venované Rudolfovi Dobiášovi)

*Osemdesiat rokov z perspektívy Zeme
je len zrnkom piesku na pobreží mora,
osem desaťročí keď v človeku drieme,
to je takmer vrchol, kde sa končí hora.*

*Z výšky takej hory je už krásny rozhľad,
odtiaľ nielen nazad vidí človek mnohý,
hlavne ten, čo doba nikdy ho neohla,
kto vždy cítila si rovný priamočiary pohyb.*

*Kto zakúsiac bolesť, druhým doprial šťastie,
kto hoci sám hladný, iných s láskou hostil,
dopredu sa díva, až nad horu rastie,
netreba mu korzet ku chrbtovej kosti.*

*S múdrosťou života, zapísanou v tvári
človeka, ktorého osud kruto zdanil,
je tu, medzi nami, jeho príklad žiari,
ako lúč karbidky v uránovej bani.*

*Človek, ktorý silu i chuť slova pozná,
umelec života, skromná duša prítom,
čo ho nezlomila v páse doba hrozná
schopný odpustenia i návalu citov.*

*Ušľachtilý profil sťaby rímskej hlavy
vavrínovým vencom sivé vlasy zdobia:
múdrosť, vytrvalosť, zbožnosť česť a mravy!
Osemdesiatku má náš bard Rudolf Dobiáš.*

*Osmička, ten známy symbol nekonečna,
pred ním ako metál vedľa nuly leží,
túliť sa chce k nemu, ako múza driečna,
k starcovi, ktorý je napriek veku sviežim.*

*Nech ho ešte dlho vrúcne ľubia múzy
a rozmaznávajú svojim zaliečaním,
nech mu zdravie ako dobrý sluha slúži,
s láskou, uznaním a božím požehnaním!*

Igor Zmeták a kol.: Chocholná-Velčice, monografia obce. Chocholná-Velčice, 2014, 310 s.

Dnešná obec Chocholná-Velčice, ktorá postupne vznikla zlúčením z troch bývalých obcí (Veľká Chocholná, Malá Chocholná, Velčice), patrí k zaujímavým regionálnym sídlam v Trenčianskom kraji. Dosiaľ jej však veľmi chýbalo komplexné monografické spracovanie. Publikácia v rozsahu 310 veľkoformátových strán vyplnila túto medzeru. Na podnet starostu a obce realizoval výskum, vypracovanie textov a prípravu do tlače kolektív odborných autorov pod vedením Mgr. Igora Zmetáka, PhD. O kvalitnú tlač publikácie sa postarala trenčianska tlačiareň Pardon. Celý projekt bol podporený aj grantom Ministerstva kultúry SR.

Vydaná monografia je bohatá nielen rozsahom, ale aj svojim obsahom. Po podrobnom popise obce a jej častí nasleduje vysvetlenie názvov obcí a ich pôvod, podrobná analýza obecných symbolov, chotárov, ako aj zachovaných historických dokumentov.

V ďalších častiach sú rozobrané prírodné pomery, geologické zloženie územia, podzemné vody a bohaté zdroje minerálnych prameňov, klíma, rastlinstvo, vzácne dreviny a ich výskyt a zloženie. Nechýbajú ani údaje o archeologických nálezoch, najstaršie zachytené písomné pramene, zamestnanie obyvateľstva – najmä poľnohospodárstvo a miestne remeslá. Početné údaje sa vzťahujú na obdobie 1848 – 1918, ako aj celé 20. storočie. Dozvieme sa aj o obyvateľoch, ktorí zahynuli na frontoch v I. a II. svetovej vojne. Značná pozornosť je venovaná aj obdobiu od 40-tych rokov, predovšetkým hospodárskemu a spoločenskému vývoju až do súčasnosti. K archívnym prameňom dobre zapadajú osobné spomienky obyvateľov na prelomové udalosti 20. storočia.

Cenné sú v monografii pasáže zo širokej oblasti ľudovej kultúry (bývanie, architektúra, ľudové remeslá, odievanie, ľudové zvyky, jedlá, recepty).

Zachytené sú aj miestne pomenovania, priezviská a prezývky, konfesijné pomery, dejiny školstva, spolkový život, športové dianie, pamiatky. Nezabudlo sa ani na významné osobnosti, ochranu prírody a prostredia a miestne špecifiká. Bohatý je aj zoznam použitej literatúry a archívnych prameňov. Úroveň monografie zvyšuje aj resumé v angličtine, francúzštine a nemčine. Početné fotografie (farebné i čiernobiele) prispievajú k vynikajúcej úrovni celkového grafického spracovania publikácie.

Treba si len želať, aby podobné vlastivedné práce naďalej vychádzali tlačou a obohacovali náš región o nové poznatky, cez ktoré sa vytvára zdravý lokálpatriotizmus.

MILAN ŠIŠMIŠ (Slovenská historická spoločnosť pri SAV, Trenčín), Reprofoto: VKMR

Chocholná-Velčice

monografia obce

Mgr. Igor Zmeták, PhD. a kolektív

PREDSTAVITELIA TRENČIANSKEJ ŽUPY OCENILI DLHOROČNÝCH KNIHOVNÍKOV

Posledný októbrový pondelok patril na úrade Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) pracovníkom v oblasti kultúry. Uznanie a poďakovanie za obetavú prácu, ktorá sa často nemeria peniazmi ani hodinami si od čelných predstaviteľov župy vyslúžili aj knihovníci. Pracovníkov Verejnej knižnice Michala Rešetku v Trenčíne (VKMR) – **Máriu Španíkovú**, **Mgr. Lýdiu Brezovú**, **Jarmilu Dvorskú**, **Martu Hmirákovú**, **Janku Tvrdoňovú** i knihovníkov obecných knižníc z nášho regiónu – **Alžbetu Fedorovú** z Mestskej knižnice Brezová pod Bradlom, **Annu**

Hošťákovú z Obecnjej knižnice Drietoma a **Margitu Púčekovú** z Obecnjej knižnice v Omšeni ocenil predseda Trenčianskeho samosprávneho

kraja Ing. **Jaroslav Baška** (na fotografii) v spoločnosti riaditeľa úradu TSK Mgr. **Juraja Gerliciho** a Ing. **Daniely Hilčíkovej**, poverenej riadením odboru školstva a kultúry TSK. Ing. **Gabriela Krokvičková**, poverená riadením VKMR, odovzdala spomenutým knihovníckam pamätné listy pri príležitosti pracovných a životných jubileí za dlhoročnú knižnično-informačnú činnosť v trenčianskej knižnici.

Umelecký rozmer dodali slávnostnému podujatiu vystúpenia regionálnych folklórnych súborov.

PM, Foto: VKMR

KNIŽNICA V TERÉNE (na veľtrhu aj filmovom festivale)

Poznáte to: Keď nepríde Mohamed k hore, príde... Síce trenčianska knižnica nemá núdzu o návštevníkov, v prvej polovici novembra nepremárnila príležitosť a prostredníctvom dvoch výjazdov sa opäť výraznejšie otvorila smerom k čitateľom. K skalným aj potenciálnym. V Bratislave i doma v Trenčíne.

Knižný veľtrh Bibliotéka je jediným podujatím svojho druhu na Slovensku. Každoročne je dejiskom stretnutí vydavateľov, autorov prezentujúcich vlastnú tvorbu spolu s odborníkmi a širokou verejnosťou, aby sa oboznámili s novinkami na knižnom trhu. Veľtrh prebieha na viacerých pódiumoch, kde si môže nájsť každý návštevník predmet svojho

záujmu. „Na tohtoročnej Bibliotéke (6. – 9. 11. 2014) sme sa zamerali na stretnutie so začínajúcim autorom kníh pre deti **Lubošom Bohunickým**, ktorý nás oboznámil so svojou najnovšou knihou **Poštár Oliver** a na získanie nových poznatkov práce s malým čitateľom v dielni s názvom **Mama, tata, čítajte s nami!** V krátkosti sa nám podarilo zhladať aj prezentácie kníh **Prešibané dvojčatá** od **Aleny Penzešovej** a **Dúha farbičky** si strúha od **Jozefa Pavloviča**. Literárna kaviareň **Panta Rhei** nám umožnila nahliadnuť do sveta ilustrácie **Juraja Martišku** a vidieť besedu spisovateľky pre deti **Toni Revajovej**, ktorým sekundoval odborník na literatúru a milovník kníh

Dado Nagy. Návštevu Bibliotéky sme zakončili podujatím s názvom **Slová sú krídla pre našu dušu**, ktorú viedla prezidentka Slovenskej sekcie **IBBY Timotea Vráblová** spolu so švédskou odborníčkou v oblasti psychoterapie **Gunillou Ekmanovou**,“ zhodnotila podnetný bratislavský výjazd knihovníčka z úseku literatúry pre deti a mládež **VKMR Petra Motyčková**.

Svoje miesto, resp. kútik si trenčianska knižnica našla aj takpovediac cez ulicu – na čoraz obľúbenejšom **festivale dobrodružných filmov HoryZonty**. Popri workshopoch, diskusiách, výstavách, filmoch či súťažiach mali návštevníci deviateho ročníka festivalu (13. – 15. 11. 2014) možnosť detailnejšie spoznať aj portfólio kultúrno-vzdelávacej inštitúcie, ktorá v roku 2015 oslávi 90. výročie vzniku.

PM, Foto: VKMR

SPÄTNÉ ZRKADLO

MATICA SLOVENSKÁ A MO MS V TRENČÍNE
TRENČIANSKY SAMOSPRÁVNÝ KRAJ
MESTO TRENČÍN
VEREJNÁ KNIŽNICA MICHALA REŠETKU V TRENČÍNE

vyhlasujú

VÝSLEDKY XXII. ROČNÍKA LITERÁRNEJ SÚŤAŽE JOZEFA BRANECKÉHO STUDŇA SA TAJNE S DAŽĎOM ZHOVÁRA

Zoznam ocenených v žánri POÉZIA (bez ohľadu na kategóriu)

- 1. miesto: Katarína Jančeková
- 1. miesto: Monika Hojdanová
- 2. miesto: Ľudmila Zimmermannová
- 2. miesto: Tomáš Turner
- 2. miesto: Peter Šípoš
- 3. miesto: Tatiana Blichová
- 3. miesto: Daniela Janáková

KOLEKTÍVNA CENA MO MATICE SLOVENSKEJ V TRENČÍNE

ZUŠ J. Melkoviča v Starej Ľubovni

CENA MO MATICE SLOVENSKEJ V TRENČÍNE

Kamil Weiner; Adela Oravcová

CENA VEREJNEJ KNIŽNICE MICHALA REŠETKU V TRENČÍNE

Anna Prnová; Alexandra Hošťáková

CENA PRIMÁTORA MESTA TRENČÍN

Jaroslav Daniš

CENA ODBORU ŠKOLSTVA A KULTÚRY TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

Emília Bátovská

Zoznam ocenených v žánri PRÓZA (bez ohľadu na kategóriu)

- 1. miesto: Anna Mihálová
- 1. miesto: Zuzana Martišková
- 2. miesto: Mária Anna Krupková
- 2. miesto: Lucia Bobancová
- 2. miesto: Ingrid Vidová
- 3. miesto: Petra Nemčeková
- 3. miesto: Monika Zemanovičová
- 3. miesto: Pavol Strechay
- 3. miesto: Eleonóra Žúrková

CENA MO MATICE SLOVENSKEJ V TRENČÍNE

Lenka Urbánková; Jaroslav Janečka; Bianka Koničková

CENA PRIMÁTORA MESTA TRENČÍN

Ružena Viskupičová; Silvia Zápotočná; Lýdia Šimková

CENA EURÓPSKEJ ASOCIÁCIE MIEST MIERU

Adriana Trunková

CENA VEREJNEJ KNIŽNICE MICHALA REŠETKU V TRENČÍNE

Elemír Beďaťš; Jozef Páleník

CENA ZA VÝNIMOČNÝ PRÍSPEVOK DO TEMATICKEJ OBLASTI SKALKA PRI TRENČÍNE

Zuzana Martišková; Ľubica Lišková

CENA ZA VÝNIMOČNÝ PRÍSPEVOK DO TEMATICKEJ OBLASTI E. ŠTÚR MOJIMI OČAMI

Martin Lančarič; Zuzana Martišková; Jana Judinyová; Jakub Baník

Slávnostné vyhodnotenie XXII. ročníka v trenčianskej knižnici (28. 11. 2014)

ZLOŽENIE ODBORNEJ POROTY

Ing. Margita Ivaničková, Mgr. Mária Kubelová, Ján Maršálek, Janka Poláková, Mgr. Jaroslav Rezník

**Namietajú, že nemáme dejín.
Národ, ktorý, žil, má minulosť.
Národ, ktorý žije, má minulosť a
budúcnosť.**

(J. Branecký: Na cestu. In Keď rumy ožijú)

Literárna súťaž Jozefa Braneckého vstúpila v roku 2014 do svojho 22. ročníka. Po celé tie roky rezonuje v povedomí literárne činných amatérov. Vznikla na pôde Miestneho odboru Matice slovenskej v Trenčíne, neskôr sa k organizátorom pridali Mesto Trenčín, Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, Spolok slovenských spisovateľov, Trenčiansky samosprávny kraj i Matica slovenská. Z pôvodne len regionálnej súťaže pre stredoškóľakov sa postupom času stala celoštátna i medzinárodná, prispievajú do nej aj Slováci žijúci v zahraničí. Súťaž nesie poetický názov „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“ - ved' práve studňa (aj tá na Trenčianskom hrade) symbolizuje vodu, život a nevyschne vďaka dažďovým kvapkám.

Prvýkrát bola vyhlásená v roku 1992, v roku 30. výročia úmrtia pátra Jozefa Braneckého, ako pamiatka na literáta a pedagóga, ktorý v Trenčíne strávil významnú časť svojho života. Tento rodený Skaličan prišiel do Trenčína v roku 1917 a popri iných povinnostiach preštudoval mestský archív a potom z neho čerpal vo svojej literárnej činnosti. Zostane navždy jeho zásluhou, že dokázal výrazne vzbudiť v mládeži i v širokých vrstvách ľudu záujem nielen o dejiny Trenčína a Slovenska, ale o dejiny vôbec. S úctou a vďakou na neho spomínajú aj jeho bývalí žiaci – historik Matúš Kučera, heraldik Jozef Novák a mnohí ďalší študenti tunajšieho piaristického gymnázia. Nebolo teda pochýb, že práve páter Branecký bude tým najpovolanejším spirituálnym patrónom literárnych talentov.

Nie je mojou úlohou podať vyčerpáva-

júcu históriu vyše dvadsaťročnej existencie tejto súťaže, nemožno však nespomenúť niektoré momenty a charakteristiky, ktoré ju formovali. Pôvodne začínala len ako súťaž pre stredoškóľakov. Svoje básnické a prozaické prvotiny prihlasovali aj autori, ktorých mená sa stali známymi a renomovanými. Zaiste k tomu prispelo aj to, že sa súťaž stala celoštátnou známou. Po prvej dekáde organizátori pridali aj kategóriu pre dospelých autorov s cieľom vyplniť medzeru, ktorá na Slovensku vzniká pri podobných literárnych súťažiach a umožniť dospelým autorom prezentovať svoje diela, ktoré inak často končia svoju púť v zásuvkách písacích stolov. Rozšírili a aktualizovali sa aj tematické oblasti. To spôsobilo, že v niektorých rokoch prichádzalo viac či menej príspevkov, objavovali sa stále noví a často veľmi talentovaní autori. Súťaž „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“, bola a je len jednou z mnohých literárnych súťaží na Slovensku. Napriek tomu, alebo práve preto, sú organizátori každý rok pozitívne prekvapení a vďační za množstvo príspevkov. Súťažné príspevky od vyhlásenia súťaže až po dnes posudzujú členovia Spolku slovenských spisovateľov, ktorým za vyše dve desaťročia prešlo rukami temer 4000 strán textu od viac ako tisícky autorov. Vďaka za prácu v porote patrí Jozefovi Repkovi, Vojtechovi Kondrotovi, Rudolfovi Dobiášovi, Jánovi Maršálkovi a ďalším, ktorí častokrát nešetřili kritikou, ale autorom aj poradili a usmernili ich na ďalšej ceste literárnej tvorby.

Od začiatku sú stálicami medzi porotcami Margita Ivaničková a Jaroslav Rezník, ktorý sa pri hodnotení prác v roku 2012 prihovril autorom takto: „Hoci sa v základnej škole všetci naučíme čítať a písať, neznamená to, že každý vie skutočne písať. Navyše, tí, ktorí píšu, musia mať niečo načítané,

aby zbytočne neobjavovali teplú vodu.“ Ambíciou organizátorov súťaže bolo a zostáva hľadať a nachádzať často veľmi nadaných literátov a podnecovať ich k ďalšej literárnej tvorbe a kultúrnej tvorivosti. Služili k tomu výzvy na literárne príspevky venované známym i menej známym osobnostiam či udalostiam viazucim sa k histórii nie len Trenčína, ale celého Slovenska, napr.: v Roku Jozefa Miloslava Hurbana (2007/2008), prvého predsedu Slovenskej národnej rady, národného buditeľa, spisovateľa, kultúrneho, politického a cirkevného činiteľa; ktorý bol vyhlásený pri príležitosti 190. výročia narodenia a 120. výročia úmrtia. Zámerom bolo literárne sprítomnenie myšlienok J.M. Hurbana súčasníkom.

V roku 2009 sme pridali tému „Ora et labora“, Skalka pri Trenčíne, ako súčasť druhého medzinárodného literárneho – výtvarného sympózia Ora et ars – Skalka 2009 ako poďakovanie za kultúrne a duchovné obohatenie Slovenska stále aktuálnou benediktínskou myšlienkou a zásadou Ora et labora – modli sa a pracuj.

22. ročník súťaže motivoval autorov ďalšou témou v súvislosti s Rokom Ľudovíta Štúra, ktorého aktivity, myšlienky i činy sú dodnes bohatým zdrojom inšpirácií. Bol nositeľom impulzov „starého a nového veku Slovákov“, jedným z kodifikátorov nášho spisovného jazyka, básnikom, historikom, estetikom, redaktorom, poslancom, prítiaživým učiteľom celej generácie, ktorá sa dodnes nazýva „Štúrova škola“. Vo svojej činnosti vedel účinne spájať národnú problematiku s problematikou sociálnou. Myšlienka slobody jazyka, slobody národa a spoločnosti predstavovala pre neho slobodu jednotlivca a to považoval za základ spoločenského pokroku. Tak sa oblúkom vrátíme k odkazom pátra Braneckého, že vzbudiť záujem znamená poznať, čítať, pochopiť. Pre literárnu tvorbu priam nevyhnutné. V súvislosti s nadvrhádzajúcim jubileom Ľudovíta Štúra aj oveľa nástojčivejšie ako inokedy. Dúfame, vážený čitateľ, že kameňom do takejto novej „štúrovskej mozaiky“ odkazov budú aj práce prispievateľov 22. ročníka literárnej súťaže Jozefa Braneckého „Studňa sa tajne s dažďom zhovára“.

MARTA HALEČKOVÁ, Foto: VKMR

Odborná porota. Zľava: J. Rezník, M. Ivaničková, J. Maršálek.

JURAJ GÖNCI-TRENČIANSKY

Patril k výrazným osobnostiam kultúrneho i spoločenského života v Trenčíne. Básnik, publicista, literát, režisér, scenárista, kultúrno-osvetový pracovník, knihovník a zároveň dlhoročný riaditeľ trenčianskej knižnice Juraj Gönci by sa bol 14. decembra dožil 100 rokov.

Juraj Gönci zostal rodnému Trenčínu verný celý život. Tu sa narodil, pracoval aj zomrel.

Takmer dvadsaťpäť rokov bol riaditeľom knižnice, ktorá sa pod jeho vedením vypracovala z mestskej na okresnú a krajskú. Vybudoval knižnicu univerzálneho charakteru, patriacu k najvýznamnejším inštitúciám svojho druhu na Slovensku. Odborné znalosti z oblasti knihovníctva zu-

žitkoval pri písaní monografie, kde zmapoval históriu trenčianskej knižnice od jej vzniku až po rok 1990. Podieľal sa na vypracovaní viacerých smerníc, vyhlášok, zákonov z oblasti knihovníctva či osvetu. Riadil okresné i miestne knižnice bývalého Západoslovenského kraja. Dôraz kládol na profesionalitu a odbornú úroveň pracovníkov, podporoval ich ďalšie vzdelávanie.

Juraj Gönci uplatnil tvorivé a organizačné schopnosti pri organizovaní nezabudnuteľných „trenčianskych literárnych štvrtkov“, ktoré sa v 30. a 40. rokoch minulého storočia pravidelne uskutočňovali v hoteli Tatra za účasti významných slovenských umelcov. Pôsobil tiež ako redaktor regionálnych periodík – Považského hlasu, Hlasu Nitrianskeho kraja, Trenčianskych novín. Organizačne, dramaturgicky a režijne viedol Divadlo poézie, ktoré združovalo pri trenčianskej knižnici skupinu milovníkov umeleckého prednesu. Počas svojej činnosti divadielko uviedlo vyše dvadsať literárnych pásiem o živote a diele slovenských a svetových literátov. Bol taktiež spoluzakladateľom Klubu priateľov umenia.

Gönci bol literárne činný pod pseudonymom Juro Trenčiansky. V roku 1936 vydal svoju prvú básnickú zbierku Hluché ozveny, neskôr nasledovali Zradená zem, Veterný kohút, Kontraband a ďalšie. Je autorom mnohých odborných prác z oblasti vývoja regionálneho verejného knihovníctva. Pri príležitosti 85. narodenín mu vydalo Mesto Trenčín a Štátna krajská knižnica personálnu bibliografiu s názvom Knihovník s dušou básnika, ktorú zostavila Ľudmila Strohnerová. Za výsledky svojej práce získal viacero ocenení. V roku 1969 mu udelili čestný titul Zaslúžilý pracovník kultúry. Zomrel 6. marca 2005. K nedožitým 100. narodeninám Juraja Gönciho-Trenčianskeho pripravila Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne tematickú výstavku. Expozíciu si môžete pozrieť v priestoroch na Jaselskej ulici.

PETRA DOMBAIOVÁ, Foto: VKMR

Oslava Gönciho 90. narodenín v trenčianskej knižnici

Spomienka na trenčianskych dominikánov

Rehoľa bratov kazateľov sv. Dominika nebola v Trenčíne ani dávno ani dlho, je však zaujímavou kapitolkou v histórii Trenčína práve tak, ako je ich trenčiansky pobyt zaujímavou epizódou v histórii rehole.

Rehoľu bratov kazateľov (Ordo Fratrum Praedicatorum, skrátene OP) čiže dominikánov založil svätý Dominik Guzmán, ktorý žil v Španielsku (1170-1221). Okrem prvej mužskej vetvy vznikol o niečo neskôr aj druhý ženský rád (dominikánky). Pre laikov, mužov aj ženy, ktorí nemôžu ísť do kláštora, napríklad z dôvodu, že žijú v manželstve, bol založený tretí rád, ktorý je určitou náhradou za mníšsky život. Príslušníci tretieho rádu sú v civilnom zamestnaní a smú vlastniť majetok.

Rehoľa pôsobí na princípe apoštolskej chudoby, ale vysokého teologického vzdelania. Pôsobiskom dominikánov sú mestá, náplňou misie a kazateľstvo. Vynikali vždy v štúdiu a vedeckej práci. Zaslúžili sa o rozšírenie ružencovej modlitby až do takej miery, že bývajú pokladaní za jej pôvodcu.

Odevom dominikánov je biely habit (rúcho), kožený pás s ružencom a biely škapuliar s kapucňou. Ich heslom je *Veritas* (pravda).

Dominikáni pôsobia v rôznych krajinách. Na našom území rehoľa dominikánov vznikla za panovania Ondreja II (1205 – 1235). Od roku 1221 existoval ich kláštor v Košiciach. Neskôr sa rehoľa rozšírila a mala kláštory aj v Banskej Bystrici (1275), Gelnici (1288), Trnave (1303), Komárne, Banskej Štiavnici, pravdepodobne aj na Spiši. Všetky dominikánske kláštory, okrem košického, boli však zrušené za vlády Jozefa II (1780 – 1790). Preto sa dominikáni rozšírili na okolité fary a pôsobili na nich ako kapláni. Košický kláštor mal až 300 členov v časoch svojho najväčšieho rozkvetu.

Prví dvaja dominikáni prišli do Trenčína začiatkom novembra roku 1938 z Čiech. Bol to páter Rafael M. Gregor Lexman, superior, pôvodom z Bobota pri Trenčíne (nar. 8. marca 1910), vysvätený v r. 1935 v Olomouci a pôsobiaci dovtedy v Znojme.

Spolu s ním prišiel páter Martin Furman, pôvodom z Nižnej Myšle pri

Svätý Dominik

Košiciach. Krátko bývali v dome školských sestier De Notre Dame v dvore ich kláštora a tu sa aj stravovali. Potom sa usadili u p. dekana Štefana Pecára (nar. 17. 3. 1893 Nedanovce, zomrel po r. 1947 ako čestný dekan v Trenčíne) v dome pod farskými schodmi. Neskôr k nim pribudli ďalší. Páter Dr. Inocent Müller Th. lic. (nar. asi 1911, vysvätený v r. 1935) prišiel z Olomouca začiatkom roku 1940, kde pôsobil ako profesor teológie, prednášal filozofiu na generálnom štúdiu dominikánov v Olomouci. V Trenčíne pôsobil ako superior dominikánov, stál na čele ich trenčianskej komunity. Bol aj literárne činný. Prispieval článkami do rôznych náboženských časopisov. Okrem toho prekladal z francúzštiny. V Olomouci v roku 1940 mu vyšlo dielo *Mravní svědomí*.

Páter Vojtech Müller, superior, prišiel do Trenčína z Košíc v roku 1940 po svojom vyššie spomenutom bratrancovi.

Dňa 15. augusta 1940 z Olomouca prišiel páter Aquinas Mária Juraj Gabura, ktorý prevzal správu kurácie

kaplnky sv. Anny. Narodil sa 17. januára 1915 v Dolnom Kubíne. V roku 1939 bol v Olomouci vysvätený. Svoje náboženské články uverejňoval v časopisoch Smer, Štít a iných. Bol tiež prekladateľom z francúzštiny a z latinčiny.

V roku 1942 sa pripojil páter Pius Mária Ján Krivý (nar. 1910 v Bošáci). Publikoval v rôznych náboženských časopisoch.

Kuchárom bol fráter Bernard Sokol z Opatovej n/V.

Predstaveným trenčianskych dominikánov bol spočiatku páter Rafael Lexman, neskôr po svojom príchode to bol páter Inocent Müller; ich dušou bol páter Aquinas.

Dominikáni po svojom príchode do Trenčína sa trenčianskej verejnosti predstavili v kostole piaristov na námestí cyklom kázní na spôsob francúzskeho dominikána pátra Henri Lacordaira.

V tom čase, od smrti kuráta kaplnky sv. Anny v Trenčíne vdp. Jozefa Die-ru v roku 1935, bolo uvoľnené miesto kuráta a spolu s ním aj jeho sídlo - prízemný dom na Hollého ulici (teraz už tá ulica nejestvuje) s vchodom oproti vstupu do kaplnky sv. Anny. Bola to budova niekdajšej historickej tzv. občianskej nemocnice. V súvislosti s odchodom vdp. Silvestra Hancinského na nové pôsobisko do Žabokriek, vdp. biskup Kmetko poveril dominikánov správou kostolíka sv. Anny aj s príhlahou kuráciou, do ktorej spadalo asi 7000 obyvateľov južnej časti Trenčína a asi 2500 z Trenčianskych Biskupíc. Na základe toho, dominikáni presídlili do sídla kurácie, starali sa o kaplnku a v rámci kurácie vykonávali riadnu pastoráciu pre veriacich v jej pôsobnosti. Bolo to udeľovanie sviatosti krstu, zaopatrovanie a pohreby, no s výnimkou sviatosti manželstva, pretože sobáše sa vykonávali na fare pod hradom, kde sa tiež viedla krstná matrika včítane vystavovania krstných listov. Tým boli dominikáni odľahčení od administratívy a ťažiskom ich práce bol apoštolát. Medzi ich povinnosti patrila aj duchovná správa trenčianskej väznice. Dominikáni rozvinuli kazateľskú činnosť v Trenčíne a v okolí. Často

vykonávali týždenné misie po celom Slovensku, taktiež poriadali exercície (duchovné cvičenia). V samotnom Trenčíne tiež vyučovali náboženstvo na školách: na ľudových, meštianskych, na rehoľnom dievčenskom gymnáziu De Notre Dame, v Neherovej učovskej škole za mostami. Spravovali pútnické miesto Skalka.

Založili tu a viedli Združenie katolíckej mládeže, kde pôsobili v rôznych vekových skupinách. Organizovali výlety do okolia a v Súči letné tábory pre mládež. Páter Rafael zaobstaral 16 mm premietачku a na piaristickom gymnáziu premietal filmy pre mládež; veľký úspech mal dvojdielny veľkofilm *Pieseň o Bernadette*, ktorého kópiu zakúpil u redemptoristov v Českých Budějovičiach. Premietat' chodil aj po celom Slovensku.

Dominikáni sa v Trenčíne podujali na organizovanie divadelných predstavení. Zachovali sa informácie o niektorých odohraných hrách: *Ďuro ide na svadbu*, *Kamenný chodník*, *Santaremský miništranti*. Obvykle sa hrávalo v neďalekých hostincoch na námestí sv. Anny: Ragasovom a Vlachého. Keď sa neskôr dostaval katolícky Kultúrny dom (vysvätený v júni 1942) na Pribinovej ulici (potom „kino Hviezda“), hrávalo sa aj v ňom. Divadlo hrávala predovšetkým mládež. Tu, v divadelnom krúžku trenčianskych dominikánov, začal počas 2. svetovej vojny svoju hereckú, neskôr už profesionálnu kariéru známy slovenský herec Jozef Króner (20. 3. 1924 – 12. 3. 1998).

Dominikáni vykonávali tiež apoštolské poslanie v Združení katolíckych mužov. Pre rozvinutie duchovného života žien založili Tretí rád sv. Dominika (terciári) a Tretí rád sv. Františka v Trenčíne. Františkánskych terciárov riadil p. Lexman. Dominikánskych terciárov mal na starosti p. Aquinas. Ich počet rástol od 28 do 48 členov.

Dominikáni boli tiež spoluzakladateľmi ružencových spolkov nielen v Trenčíne, ale aj inde na Slovensku.

Páter Dr. Inocent Müller každomesačne poriadal v Bratislave vyššie náboženské kurzy, ktoré sa konali v sále Charitasu. Páter Rafael Lexman absolvoval polročnú školu pre dôstojníkov duchovnej služby a 26 mesiacov zastával túto funkciu v jednotke Slovenskej armády na Kaukaze, pri Azovskom mori a na

Kubáni, napokon pri Čiernom mori. Zažil tu neľahké chvíle, obklúčenie, aj tuhú zimu roku 1942. Keď bol od jednotky zaslaný na liečenie do Trenčína, po vyliečení tu už zostal a zastával funkciu posádkového duchovného. Páter Rafael pôsobil tiež v roku 1944 ako kňaz v Kostolných Miticiach.

Páter Pius Krivý sa zvlášť venoval duchovnej výchove mladých letcov v leteckej škole v Trenčianskych Biskupiciach.

V rámci apoštolátu vykonávali tiež náboženské prednášky. Usporiadával ich páter Dr. Inocent Müller v Trenčíne a okolí. Často s ním spolupracoval aj MUDr. Jozef Lukáč tak, že po náboženskej prednáške sa konala zdravotná. Táto kombinácia bola u publika obľúbená.

Dominikáni vykonávali aj duchovnú starostlivosť o kňazov: prednášali pri kňazských rekolekciách v Trenčíne.

25. mája 1942 sa konala v sedle Žebrák pri úpätí Inovca (pri železničnej stanici Mníchova Lehota) posviacka kríža na pamiatku pustovníka Ferka Rozvadského. Zúčastnil sa jej aj dominikán páter Vojtech Müller.

Dominikáni založili v Trenčíne edíciu Veritas, kde vydávali knihy zamerané na duchovný život. Prvé bolo dielo francúzskeho autora p. Garrigue Lagrange, u ktorého pápež Ján Pavol II. robil kedysi v Ríme svoj doktorát. Názov diela bol K Bohu (v orig.: Tri cesty a tri obrátenia). Postupne tu vydali ešte tieto ďalšie diela:

- p. Bernadote: *Eucharistiou k Najsv. Trojici*,
- Dr. Scremin: *Príručka morálky pre lekárov*,
- Bl. Angela z Foligna: *O svetle neprístupnom*,
- Sv. Katarína Sienská: *Cesta dokonalosti*,
- Sv. Tomáš Aquinský: *Výklad Párovej motlitby*,
- životopis dominikánskeho novica *Fráter Kandid*,
- životopis sv. Moniky,
- *O krásnom písomníctve* (o nebezpečí literatúry),
- akademické kázne prof. Búdu: *Pán s nami*,
- kázne Dr. Ligoša, špirituála spišského seminára *Pútnikom večnosti*,
- Homilitické dielo Dr. Hromníka: *Božie slovo*,

- Lindworský: *Psychológia askézy*,
- zápisky vodcu francúzskych skautov Vita di Larigandie: *Radostný život* (v orig.: Hviezda na širom mori).

V neposlednom rade boli dominikáni známi aj vydávaním vlastného časopisu, ktorý začali vydávať v rámci edície Veritas zanedlho po svojom príchode do Trenčína. Prvé číslo vyšlo v januári 1941. SMER, lebo tak sa volal, mal podtitul *Revue pre duchovný život*. Zameriaval sa najmä na výchovu a misijnú propagáciu. Bol určený pre náročnejších čitateľov a rozšírený najmä medzi študujúcou mládežou a slovenskými katolíckymi intelektuálmi. Priaznivo ho prijala slovenská katolícka verejnosť, pretože zaplnil dovtedy voľné miesto. Ľudových náboženských časopisov bolo vtedy viacerých, ale Smer bol určený pre vzdelaných veriacich. Tlačila ho trenčianska firma tlačiareň Vojtech Čelko. Náklad bol až štyritisíc výtlačkov. Časopis redigoval páter Dr. Inocent Müller, spoluredaktorom bol páter Aquinas M. Gabura. Spolupracovali a prispievali páter Rafael Lexman, univ. prof. Mudr. Alojz J. Chura, prof. Ján Haranta, a mnohí ďalší, nielen zo Slovenska, ale aj z cudziny.

Z obsahu časopisov ako zaujímavosť uveďme, že tu vyšiel od patológa MUDr. Šubíka (bol to inak známy slovenský básnik Andrej Žarnov) článok o masacre v poľskej Katyni (Smer 6/1943), taktiež Omša ex voto od J. Harantu (Smer 8/1943), mnohé recenzie kníh nemeckých, francúzskych, maďarských, latinských, ale aj domáckich. Redakcia a administrácia sídlila v Trenčíne na námestí sv. Anny 1 (tel. 116). Časopis bol vo formáte približne A5 a vychádzal mesačne okrem prázdnin. Prvé číslo vyšlo vždy v januári. Ročník časopisu obsahoval až okolo 480 strán! V Trenčíne vyšli kompletne štyri ročníky, z piateho už iba dve čísla, lebo vo vydávaní potom rok pokračovali v Košiciach. Po ochorení pátra Inocenta Müllera v Košiciach prevzal úplnú redakciu opäť páter Aquinas v Trenčíne.

Po svojom príchode do Trenčína začali dominikáni pomýšľať aj na výstavbu vlastného kostola. V spolupráci so známym trenčianskym staviteľom Dominikom Filippom ju plánovali vedľa kostola sv. Anny.

HISTORIAMAGISTRAVITAE

Páter Rafael Lexman, vidiac vtedy ešte nezastavané priestranstvo medzi Kubrou a továrňou Tiberghien (teraz Merina), snažil sa tu podnieť výstavbu dominikánskeho kostola. Intervenoval za tým účelom spolu s pátrom Ivanom Murínom a Karolom Murínom aj u vtedajšieho prezidenta republiky Dr. Jozefa Tisu.

Začiatkom roku 1940 sa začala organizovať príprava výstavby dominikánskeho kostola na Sihoti, kde sa v tom čase práve začínala výstavba novej veľkej mestskej štvrte. Dominikáni tu na výstavbu svojho kostola zdarma od mesta získali pozemok s rozlohou asi 4000 m². Približne v tom čase prebiehala výstavba katolíckeho Kultúrneho domu na Pribinovej ulici (13. nov. 1938 bol položený základný kameň). Bola to pomerne veľká stavba a sústredili sa na ňu všetky sily. Možno preto bola výstavba dominikánskeho kostola odsunutá na neskorší čas a potom jej už okolnosti nepriali, takže sa napokon neuskutočnila vôbec.

Pri prechode frontu cez Trenčín, 9. apríla 1945, zápalný granát zasiahol dom kurácie pri kaplnke sv. Anny, kde dominikáni sídlili. Strecha bola pokrytá šindľom, preto bola pre oheň ľahko stravitelným sústom. Zasiahli síce hasiči a dvaja členovia VPO, ale márne. Budova celá zhorela do základov aj so zariadením. O strechu nad hlavou prišli nielen dominikáni, ale aj kostolník Smržík, ktorý tam býval. Zničená bola tiež knižnica dominikánov. Dielu skazy ohňa napomohli aj ľudia: časť vecí, pre záchranu pred ohňom povyhádzovaných von z okien na ulicu, bola rozkradnutá. Počas požiaru naďalej husto dopadali strely na dom aj na okolie, čo sťažovalo hasenie požiaru a robilo z neho životu nebezpečné podujatie. Vtedy zhorel aj susedný dom číslo 19. Obetavosťou hasičov sa však podarilo zabrániť ďalšiemu rozšíreniu ohňa. V ten istý deň bol zasiahnutý aj susedný kostolík sv. Anny. Mína preletela cez jeho okno a čiastočne poškodila vnútorné zariadenie.

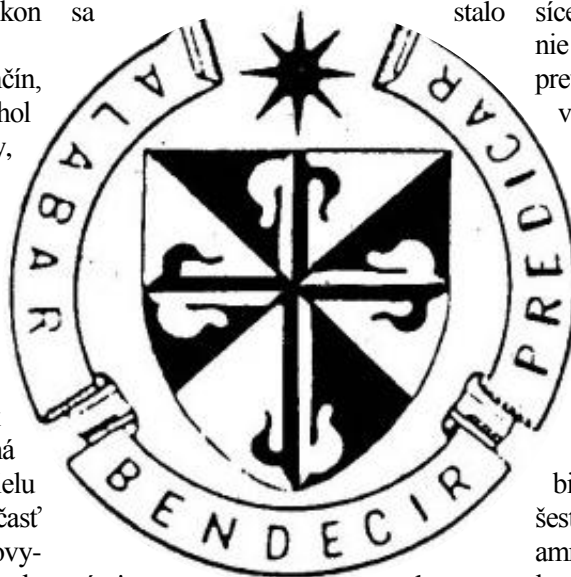
Dom dominikánov už nebol viac obnovený, ohorené múry z nepálených tehál sa postupne vplyvom dažďa zosunuli a časom na tom mieste vznikla ozdobná záhradka pred kostolíkom. Neskôr ju nahradilo terajšie parkovisko, ktoré už

ničím nepripomína dávnu históriu tohto miesta. Po vyhorení bývali dominikáni v poschodovom dome na tej istej ulici oproti vyhorenému domu kurácie, kde býval aj správca fary a na prízemí bola kožušnícka dielňa pana Jána Vetráka. Tento dom dominikáni získali do svojho vlastníctva kúpou, s pomocou pôžičky od podnikateľa Opelta.

Aké boli ďalšie povojnové osudy našich dominikánov? Páter Dr. Inocent Müller po prechode frontu odišiel z Trenčína do Košíc. V Trenčíne zostali len pátri Martin Furman, Rafael Lexman a Aquinas Gabura. Na prechodný čas tu s nimi bol aj páter Bertrand Húška, ktorý po fronte bol došiel z Košíc a tam sa aj vrátil.

V októbri 1948 dostali dominikáni listom úradný zákaz vydávať časopis Smer aj knihy. V októbri 1948 teda vyšlo posledné číslo Smeru. V januári 1949 Štátna bezpečnosť prišla zatknúť pátra Rafaela Lexmana. Jeho zatknutie sa

stalo

zámienkou na zrušenie trenčianskej dominikánskej komunity. Páter Martin s časťou ich nábytku presídlil do kláštora v Uherstkom Brode. Páter Aquinas našiel útočisko v podnájme na Hornom Šanci až do 12. novembra 1949, kedy ako posledný opustil Trenčín na pokyn provinciála a odišiel do Košíc. Tým históriou rehole dominikánov v našom meste po jedenástich rokoch pôsobenia smutne končí. Neskončili však osudy dominikánov. Boli ešte smutnejšie. Pri likvidácii reholí v roku 1950 bol ich osud obdobný ako osudy všetkých rehoľníkov na Slovensku: zrušenie rehoľných spoločenstiev, nútená internácia, väznenie, utrpenie, znemožnenie činnosti,

neprimerané zamestnania.

Páter Pius Mária Krivý po prechode frontu odišiel najskôr do Košíc, neskôr emigroval, žil vo Francúzsku a v Kanade, potom v Bazileji medzi československými emigrantami, napokon v Slovenskom ústave svätého Cyrila a Metoda v Ríme, kde je aj pochovaný. Keď v januári 1949 Štátna bezpečnosť prišla zatknúť pátra Rafaela Lexmana, využil príležitosť - požiadal o dovoľenie ísť si pre povrázok na zviazanie svojich vecí - a ušiel im. Skrýval sa. Po mesiaci putovania došiel na Šumavu a pokúsil sa prejsť hranicu do Bavorska. Tesne pred hranicou ho však vystopoval a zastavil cvičený vlčiak a vzápätí ho už mala v rukách Štátna bezpečnosť. Falošne ho obvinili zo spolupráce so skupinou študentov Biela légia, ktorí boli neskôr odsúdení na smrť: Tesár, Tungega, Púček. Bol odsúdený na 6 rokov väzenia a väznený v Leopoldove spolu s pátrom Ivanom Murínom. Neskôr sa síce dostal na amnestiu von z väzenia, nie však na slobodu: prideliť ho na prevýchovu do bývalej ženskej väznice v Mladej Boleslavi. Istý čas žil v Bratislave, kde musel vykonávať neprimerané zamestnanie, potom pôsobil ako duchovný správca v Dunajskej Lužnej; po r. 1989 žil v Košiciach.

Páter Aquinas Gabura pre svoju náboženskú činnosť bol v päťdesiatych rokoch odsúdený na trest doživotného väzenia. Jeden čas bol väznený v jednej cele s vdp. biskupom Jánom Vojaššákom. V šesťdesiatych rokoch bol na základe amnestie prepustený. Neskôr bol spoluorganizátorom a účastníkom skryte uskutočňovaných náboženských podujatí v Prešove, Zvolene, Bratislave, Žiline, Poprade. Po roku 1989 žil v spoločnosti svojich bratov dominikánov na bratislavskej Kalvárii. Hoci už na dôchodku, ešte stále pracoval, spovedal, venoval sa mladým ľuďom. Iba niektorí z dominikánov sa dožili dnešných čias, keď sa ich existencii a práci už nekladú prekážky. Im všetkým, ktorí sa desať rokov starali o duchovné potreby časti obyvateľov nášho mesta aj okolia, či už sú niekde medzi nami alebo na večnosti, nech patrí naša nielen dnešná spomienka a poďakovanie.

VOJTECH BRABENEC, Foto: wikipedia.org, baty.estranky.cz

V záujme skvalitnenia poskytovaných informácií si radi prečítame
VAŠE POSTREHY, NÁMETY A PRÍSPEVKY,
ktoré nám môžete adresovať e-mailom na *multi@vkmr.sk*,
prípadne zaslať poštou na adresu
Verejnej knižnice Michala Rešetku (Hasičská 1, 911 82 Trenčín)

www.vkmr.sk

Knihovník

Metodický časopis pre verejné knižnice okresov Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou a Myjava

Ročník: 32

Číslo: 2/2014

Edícia: Metodika

Zostavil a graficky upravil: Mgr. Peter Martinák

Zodpovedný redaktor: Ing. Gabriela Krokvičková (vkmr@vkmr.sk)

Redakčná rada: Bc. Sylvia Fabová; Mgr. Martina Zobková; Mgr. Peter Martinák

Vydala: Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne, 2015

© VKMR